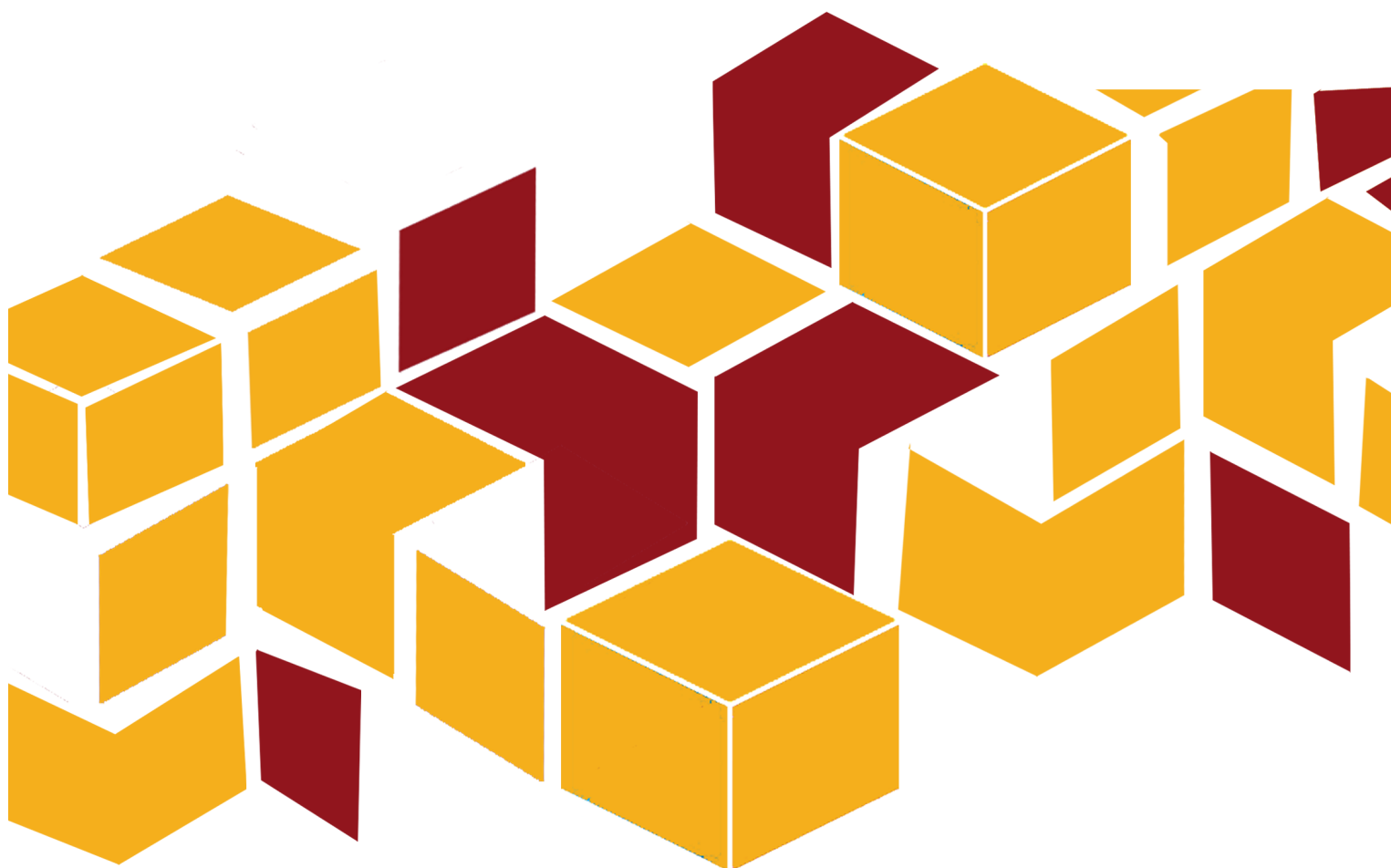

သံသယစိတ်များ

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏
ယုံကြည်မှုကပ်ဆိုက်ပုံ

၂၀၁၇

သံသယစိတ်များ
မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏
ယုံကြည်မှု ကပ်ဆိုက်ပုံ

သံသယစိတ်များ - မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ ယုံကြည်မှု ကပ်ဆိုက်ပုံ

ယခုအစီရင်ခံစာသည် အာရှဒေသတွင်း အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများ၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အောင်မြင်မှုများအား စုစည်းသုံးသပ်ထားသည့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများဆိုင်ရာ အာရှဒေသအစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများကွန်ရက် (Asian NGO Network on National Human Rights Institutions - ANNI) ၏ နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာထဲမှ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော အခန်းကဏ္ဍဖြစ်ပါသည်။

ANNI ကို ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများဆိုင်ရာ နှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များကို လုပ်ဆောင်နေသော အာရှဒေသ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ် စောင့်ရှောက် မြှင့်တင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကွန်ရက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ANNI တွင် အာရှဒေသ တစ်ပိုင်းရှိ နိုင်ငံပေါင်းများစွာမှ အဖွဲ့အစည်းများ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။ ANNI တွင် ယခု လက်ရှိ နိုင်ငံပေါင်း ၂၁ နိုင်ငံ သို့မဟုတ် ဒေသများမှ အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၃၃ ဖွဲ့ ရှိသည်။ ANNI သည် အာရှဒေသ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းကို ပိုမိုထိရောက်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်စေရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုနှင့် လည်ပတ်မှုအားကောင်းလာစေရန် အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပါရီအခြေစိုက်မှုနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ (Global Alliance of National Human Rights Institutions - GANHRI) ၏ ထိရောက်မှုအရည်အသွေး သတ်မှတ်ရေးကော်မတီ (Sub-Committee on Accreditation - SCA) ၏ အထွေထွေ သုံးသပ်ချက်များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရှိ လိုက်နာဆောင်ရွက်လာစေရန် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ကို အဓိကထား လုပ်ဆောင်ပါသည်။

info@forum-asia.org
www.forum-asia.org

ဤအစီရင်ခံစာကို ရှေ့ပြေးအသံအဖွဲ့၊ ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုကော်မတီ နှင့် စမိုင်းလပ်ညာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဖောင်ဒေးရှင်း တို့မှ ရေးသားထုတ်ဝေသည်။

ရှေ့ပြေးအသံအဖွဲ့ (Progressive Voice)
<https://progressivevoicemyanmar.org/>
info@progressive-voice.org

ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုကော်မတီ (Action Committee for Democracy Development)
<https://www.facebook.com/acdd.burma/>
acdd.org@gmail.com

စမိုင်းလပ်ညာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဖောင်ဒေးရှင်း (Smile Education and Development Foundation)
<http://www.smile-edu.org/>
umyowin.smile@gmail.com, admin@smile-edu.org

ယခုမြန်မာနိုင်ငံအခန်းကဏ္ဍ အစီရင်ခံစာ ထုတ်ဝေရေးအတွက် ရက်ရောစွာ ကူညီထောက်ပံ့ခဲ့သော Swedish Burma Committee အား မိမိတို့ ရှေ့ပြေးအသံအဖွဲ့မှ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

နယ်ပယ်အတိုင်းအတာနှင့် နည်းနာပေဒ

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (Myanmar National Human Rights Commission - MNHRC) ၏ လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ၎င်း၏ ဝက်ဘ်ဆိုက်မှလည်းကောင်း၊ နောက်ဆုံးထုတ် နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာမှလည်းကောင်း၊ မီဒီယာထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များမှလည်းကောင်း အဓိက ရင်းမြစ်များအဖြစ် ရယူသုံး သပ်ထားပါသည်။ သို့သော်လည်း နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာက ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကိုသာ လွှမ်းမိုးပြီး ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် တိုင်ကြားမှုကဲ့သို့သော အစိတ်အပိုင်းများမှာလည်း ပြည့်စုံမှုမရှိသဖြင့် MNHRC အပေါ် သုံးသပ်ဆန်းစစ်ချက်ကို ယင်းကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၊ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း (Civil Society Organization/Community Based Organization - CSO/CBO) များ၊ ပြည်တွင်းမီဒီယာများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများကို လူတွေ့တွေ့ဆုံးမေးမြန်းမှုနှင့် အီးမေးလ်အင်တာဗျူးတို့ ထပ်မံလုပ်ဆောင် ဖြည့်စွက်ထားပါသည်။ ANNI ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အတွက် အစီရင်ခံစာတွင် MNHRC နှင့်ပတ်သက်သောအခန်း မပါဝင်သဖြင့် ယခုစီရင်ခံစာတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လအထိ ဖြစ်စဉ်များကို ထည့်သွင်းထားပြီး နောက်ဆုံး ၁၈ လကို အသားပေး ဖော်ပြထားပါသည်။ MNHRC ၏ ထိရောက်မှုကို တိုင်းတာရာ၌ ကော်မရှင်၏ဌာနငါးခုအနက် လူ့အခွင့်အရေးမူဝါဒနှင့်ဥပဒေဌာန၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဌာနနှင့် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် ပညာပေးရေးဌာန သုံးခုကိုသာ အဓိကထားသုံးသပ်ဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။ ယခုအစီရင်ခံစာ၏ မူကြမ်းတစ်စောင်ကို အချက်အလက်များ ရှင်းလင်းချက်နှင့် မှတ်ချက်များပေးရန် MNHRC သို့ ပေးပို့ခဲ့သော်လည်း MNHRC က လက်ခံရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။

အပိုင်း (၁) နိဒါန်း

၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (National League for Democracy - NLD) ၏ ရွေးကောက်ပွဲအောင်မြင်မှုက မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ၅၄ နှစ်အတွင်း ပထမဆုံးသော ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲအစိုးရ ဖြစ်လာစေခဲ့သည်။ သို့သော် NLD အာဏာရခဲ့ပြီး တစ်နှစ်ကျော်အကြာတွင် စစ်တပ်က နိုင်ငံရေးတွင် နက်နက်နဲနဲ ထိန်းချုပ်ထားဆဲဖြစ်ပြီး အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေမှုမှာလည်း ဆက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ရာနှင့်ချီလွှတ်ပေးခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်မှုအပေါ် ပျော့ပြောင်းမှုရှိလာခြင်းတို့ကဲ့သို့ တိုးတက်မှုတစ်စုံတရာရှိလာသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတစ်ခုလုံး အနေဖြင့်မူ စိုးရိမ်နေရဆဲဖြစ်သည်။ ဤအခင်းအကျင်းအောက်တွင် MNHRC အနေဖြင့် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို “ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်၊ လွတ်လွတ်လပ်လပ်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ”^၁ ပုံစံဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ပိုမိုထိရောက်စွာ အားပေးမြှင့်တင်သူ၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ရန် အရေးတကြီး လိုအပ်လာသည်။

Copyright: Myo Min Soe/ The Irrawaddy

လွန်ခဲ့သည့် ၂ နှစ်တာကာလအတွင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းခဲ့သည့် အငြင်းပွားဖွယ် အမျိုး ဘာသာ သာသနာ စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေလေးခု ကဲ့သို့သော ခွဲခြားဖိနှိပ်ရေးဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုတို့၏ အခွင့်အရေးကို ဆက်လက်ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်နေပြီး ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပုဒ်မ ၆၆(ဃ) ကဲ့သို့သော ဥပဒေများကို နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တစ်ဖက်စောင်းနင်း အသုံးပြုခြင်းကလည်း ဒီမိုကရေစီထွန်းကားမှုနယ်ပယ်ကို ဆက်လက်ကျဉ်းမြောင်းစေသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလတွင် ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၄၀ ရှိနေပြီး ၂၀၉ ဦးမှာလည်း နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် အမှုရင်ဆိုင်နေကြရသည်။^၂ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးရာ ကျွမ်းကျင်သူ NLD ဥပဒေအကြံပေး ဦးကိုနီ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် လုပ်ကြံခံခဲ့ရခြင်းက လက်ရှိအနေအထားကို တိုးတက်ပြောင်းလဲစေရန် ကြိုးစားနေသူများ ရင်ဆိုင်နေရသော မတည်ငြိမ်သည့် နိုင်ငံရေး အခြေအနေကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြသနေသည်။

လွန်ခဲ့သည့် ၁၈ လတာ ကာလအတွင်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ (Ethnic Armed Organizations - EAOs) နှင့် မြန်မာစစ်တပ်အကြား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အရှိန်မြင့်လာသည်ကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရပြီး မြန်မာစစ်တပ်၏ ဆိုးဝါးသောလူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် တောင်းဆိုမှုများလည်း ပိုမိုအရှိန်မြင့်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်သည့် ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်း (Shan Human Rights Foundation - SHRF) နှင့် ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး-ထိုင်းနိုင်ငံ (Kachin Women's Association Thailand - KWAT) တို့ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်မှ ပဋိပက္ခနယ်မြေများအတွင်း မြန်မာစစ်တပ်၏ ပုံမှန်လုယက်မှုများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှုများ၊ မတရားဖမ်းဆီးမှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများကို ပုံမှန် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ နယ်ခြားစောင့်တပ်စခန်းများကို ရိုဟင်ဂျာစစ်သွေးကြွများက တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်ဖြစ်စဉ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးနောက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ၏ ထွက်ဆိုချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး (Office of the United Nations Commissioner for Human Rights - OHCHR) မှ တုန့်ပြန်လှုပ်ရှား လျှပ်တပြက် အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ ယင်းအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာစစ်တပ်က ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားများအပေါ် အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှုအပါအဝင် မတရားပြုမှုများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ မအောင်မြင်သည့် ပြည်တွင်း စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် ယင်းစွပ်စွဲချက်များကို ပေါင်းစပ်လိုက်သည့်အခါတွင် ကုလသမဂ္ဂ ကျွမ်းကျင်သူများ၏အဆိုအရ အချို့သော ချိုးဖောက်မှုများသည် လူသား မျိုးနွယ်ကိုဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုမြောက်ခြင်းအပါအဝင် မြန်မာစစ်တပ်၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာစုံစမ်းစစ်ဆေးရေး အဖွဲ့တစ်ခုစည်းရန် တောင်းဆိုမှုများ၏ အခြေခံကျောရိုး ဖြစ်လာသည်။^၃ နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ချိုးဖောက်မှုများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်အတွက် အချက်အလက်ရှာဖွေရေး လုပ်ငန်းအဖွဲ့ တည်ထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ (United Nations Human Rights Council) က ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ချမှတ်ခဲ့သည်။

ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအရှိန်မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဂယက်များက ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ရမှုများ အနှံ့အပြား ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လအထိ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသူ ဦးရေ ၉၈,၀၀၀ ခန့် နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဦးရေ ၁၂၀,၀၀၀ ခန့် ရှိနေသည်။^၄ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဆက်ဖြစ်နေမှုနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားသည့် အကူအညီပေးမှုကို အစိုးရမှ ဆက်လက်ချုပ်ကိုင် ဟန့်တားနေမှုများကြောင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်ရသူ (Internally Displaced Person - IDP) စခန်းများတွင် နေထိုင်နေကြသူများအပြား၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်ရေးမှာ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။

တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများတွင် အစိုးရဦးဆောင်သည့် သဘာဝသယံဇာတထုတ်ယူရေး လုပ်ဆောင်မှုများ ပိုမိုမြင့်တက်လာပြီး မြေသိမ်းမှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပျက်စီးမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုများသည်လည်း တိုင်းရင်းသားလူထုများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ပိုမိုဆိုးဝါးလာစေခဲ့သည်။ အဆိုပြုထားသည့် ရေကာတာနှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းများအပေါ် ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများ ဆက်လက်ရှိနေပြီး မြန်မာစစ်တပ်၏ စစ်အင်အားတိုးချဲ့မှုကလည်း အထူးသဖြင့် ကရင်ပြည်နယ်၏ အခြေအနေကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာစေသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဟတ်ကြီးရေကာတာ စီမံကိန်းကြောင့် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် EAO များအကြား လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ယခင်ကတည်းက IDP အမြောက်အများရှိနေသည့် ကရင်ပြည်နယ်တွင် နောက်ထပ်လူဦးရေ ၅,၀၀၀ ကျော် ထပ်မံအိုးအိမ်စွန့်ခွာစစ်ပြေးရသူများ ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။^၅ ထို့ပြင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း MNHRC သို့ တင်သွင်းခဲ့သည့် တိုင်ကြားမှုများ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးမှာ မြေယာကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သည်။^၆

၂၁ ရာစု ပင်လုံငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံများကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လနှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလတို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော်လည်း သိသာထင်ရှားသောရလဒ်များ မပေါ်ထွက်ခဲ့ပေ။ ထို့အပြင် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ် (Nationwide Cease-fire Agreement - NCA) လက်မှတ်မထိုးရသေးသည့် EAO များအကြား ကွဲလွဲမှုများလည်း ကြီးမားလာခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း တုံ့နေမှုနည်းလမ်းက စစ်ပွဲနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခ ပြင်းထန်နေပြီးသား အခြေအနေတွင် ပိုမိုမြင့်တက်လာစေပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် MNHRC က ပဋိပက္ခနယ်မြေများအတွင်း ဖြစ်ပွားသည့် ချိုးဖောက်မှုများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာထဲတွင် မပါဟုဆိုကာ စစ်တပ်ကကျူးလွန်သောတိုင်ကြားမှုများကို လက်ရှောင်ကာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ဆက်လက် ငြင်းဆန်နေသည်။^၇ ကော်မရှင်သည် ထိုသို့စုံစမ်းစစ်ဆေးရမည့်အစား အလွယ်တကူလက်လှမ်းမီပြီး မြန်မာအစိုးရ သို့မဟုတ် စစ်တပ်နှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှု မရှိသောအမှုများနှင့် မကိုင်တွယ်ပါက ကော်မရှင်၏သိက္ခာကို ထိခိုက်နိုင်သည့် လူသိများသော အမှုများကိုသာ အဓိကထား ကိုင်တွယ်ခဲ့သည်။ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အိမ်တွင်းမတရားပြုမှု ကျူးလွန်ခံရသည့် ဆယ်ကျော်သက်အိမ်ဖော်မလေးများအား ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ ကူညီလုပ်ဆောင်ပေးရမည့်အစား MNHRC က ဖိအားပေးကာ လျော်ကြေးလက်ခံခိုင်းသဖြင့် ပြည်သူလူထုများ၏ မကျေနပ်မှုများ ပေါ်ထွက်လာပြီးနောက်^၈ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်လေးဦး နုတ်ထွက်ခဲ့ကြရသည်။^၉

တစ်ဖက်တွင်မူ MNHRC သည် လူ့အခွင့်အရေးကျင့်ထုံးများအပေါ် အသိအမြင်မြှင့်တင်ရေးအတွက် “ရေရှည် မဟာဗျူဟာ”^{၁၀} ကို အလေးပေး အားထုတ်ခဲ့သည်။ သက်ရောက်မှုအားကြည့်မည်ဆိုပါက MNHRC အနေဖြင့် စစ်တပ် အရာရှိများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အကျဉ်းထောင်ဝန်ထမ်းများအား လူ့အခွင့်အရေးသင်တန်းများပေးခဲ့ပြီး အစိုးရကျောင်း သင်ရိုးညွှန်းတမ်းထဲတွင် လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးမှု

တိုးချဲ့ထည့်သွင်းရေးကိုလည်း လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ MNHRC ၏ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးထက် လူ့အခွင့်အရေး အားပေး မြှင့်တင်ရေးကို ပိုမိုအလေးပေးသည့် ရပ်တည်ချက်ကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လက လွှတ်တော်အတွင်း၌ ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုများ ခံရသည့် အခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သည်။¹¹

၂၀၁၅ ခုနှစ် ANNI အဖွဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီးနောက်¹² ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ (Global Alliance of National Human Rights Institutions - GANHRI)¹³ ၏ ထိရောက်မှု အရည်အသွေးသတ်မှတ်ရေး ဆက်ကော်မတီ (Sub-Committee on Accreditation - SCA) က MNHRC အား (ခ)¹⁴ အဆင့်သာ သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပြီး "ပါရီအခြေခံမူများနှင့် အပြည့်အဝကိုက်ညီခြင်းမရှိ"ဟုလည်းမှတ်ချက်ချခဲ့သည်။¹⁵ တစ်နှစ်ခွဲကြာသွားသော်လည်း MNHRC သည် လူထုယုံကြည်မှုနှင့်ပတ်သက်သော မည်သည့်ထူးခြားသည့် ရလဒ်မှ ရမလာဘဲ လူ့အခွင့်အရေးများ ထိထိရောက်ရောက်တိုးတက်လာစေရန် လိုအပ်သော ကျယ်ပြန့်ထိရောက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား ဖြည့်ဆည်းရာ၌လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် ပြည်ပမှ ဝေဖန်သူများက အဟန့်အတားတစ်ခုအဖြစ် အလေးအနက်ထား ထောက်ပြကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်ဥပဒေ (ကော်မရှင်ဥပဒေဟု သုံးသွားမည်) မှာလည်း အပြောင်းအလဲမရှိရကား ကော်မရှင်၏တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေး ကြိုးပမ်းချက်များအား ဆက်လက် အဟန့်အတားပြုရာ ရောက်နေသည်။ ဥပဒေပိုင်းနှင့် အဆောက်အအုံပိုင်း လက်တွေ့ကျကျ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမရှိလျှင် MNHRC သည် အရေးမပါသော၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ကင်းမဲ့သော အနေအထားသို့ ပိုမိုကျဆင်းမည့် အလားအလာရှိနေသည်။

Copyright: Myo Min Soe/The Irrawaddy

အပိုင်း (၂)

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်နှင့် ၎င်း၏ လူ့အခွင့်အရေးကာ ကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

လွတ်လပ်မှုနှင့် အလွှာစုံစနစ်

MNHR ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဦးစီးခြင်း အဖွဲ့သည် "[ပါရီအခြေခံမူများတွင် ပါဝင်သည့်] လွတ်လပ်သောအခြေခံမူနှင့် ကိုက်ညီကြောင်း"¹⁶ ပြောဆိုသော်လည်း ၎င်း၏ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံနှင့် အဖွဲ့ဝင် ရွေးချယ်ခန့်အပ်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှာ ပါရီအခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိဘဲ နိမ့်ကျနေသည်။ ထိုမျှသာမက ပါရီအခြေခံမူများတွင် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဌာနများ (National Human Rights Institutions - NHRIs) သည် "လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အားပေးမြှင့်တင်ရာ၌ ပါဝင်ပတ်သက်သည့်... လူမှုအင်အားစုများအား အလွှာစုံကိုယ်စားပြုရေး"¹⁷ ကို အာမခံရမည်ဟုဆိုထားသည်။ ကော်မရှင်ဥပဒေ၌ ကော်မရှင်သည် "အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ... တန်းတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုနိုင်ရေးကို အာမခံနိုင်ရန် အားထုတ်" ရမည်ဟု¹⁸ ဆိုထားခြင်းဖြင့် အလွှာစုံဝါဒကို ဟန်ပြ ထောက်ခံထားသော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများတွင် သက်ရောက်မှုမရှိပေ။

လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် အမျိုးသမီးကိုယ်စားပြုမှု လုံးဝမရှိပေ။¹⁹ အငြင်းပွားဖွယ်အိမ်ဖော်အမှုတစ်မှု ဖြစ်ပြီးနောက် နတ်ထွက်ခဲ့သော ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် အမျိုးသမီးနှစ်ယောက်အား အစားထိုးခြင်းမရှိသေးပေ။²⁰ MNHRC အဖွဲ့ထဲတွင် မွတ်စလင်ဘာသာ၊ ကရင်တိုင်းရင်းသားနှင့် ရခိုင်တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားပြုမှုရှိသော်လည်း ရွေးချယ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သားမှုမရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့မှာ တိုင်းရင်းသား သို့မဟုတ် ဘာသာရေး ကိစ္စရပ်များအပေါ် နားလည်ကျွမ်းကျင်မှုအတွက် ရွေးချယ်ထားခြင်း ဟုတ်မဟုတ် မရှင်းလင်းပေ။ MNHRC က ၎င်း၏ ဝန်ထမ်းများသည် အလွှာစုံမဖြစ်ပြီး ယှဉ်ပြိုင်ရွေးချယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု²¹ ဆိုထားသော်လည်း ဝန်ထမ်း အချိုးအစားကို လူသိရှင်ကြား ထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိသဖြင့် ယင်းအချက်ကိုအတည်မပြုနိုင်ဘဲ ဝန်ထမ်းသစ်ခေါ်ယူရန် ကြော်ငြာခြင်းကိုလည်း အွန်လိုင်း၌ မတွေ့ရပေ။²² MNHRC နှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိသော အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းဝင်တစ်ဦးက အမျိုးသမီးဝန်ထမ်း အများစုသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဌာနခွဲမှဖြစ်ပြီး ပိုမိုအရေးပါသော လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် အားပေးမြှင့်တင်ရေးဌာနခွဲမှ မဟုတ်ကြောင်း၊ ဝန်ထမ်းခန့်အပ်ရာတွင်လည်း စစ်တပ်နှင့် အစိုးရနောက်ကြောင်းရှိသူများကိုသာ အလေးပေးကြောင်း ယခုအစီရင်ခံစာရေးသူ သုတေသီများကို ပြောပြသည်။²³

ထို့အပြင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ခုနစ်ဦးစလုံးသည် အစိုးရဝန်ထမ်းဟောင်းများဖြစ်ပြီး နှစ်ဦးမှာ စစ်မှုထမ်းဟောင်းများဖြစ်၍ ကော်မရှင်အနေဖြင့် မြန်မာအစိုးရနှင့် မြန်မာစစ်တပ်တို့၏ ဩဇာမှ ရုန်းထွက်နိုင်ရန် ခက်ခဲနိုင်ပေသည်။ မြန်မာအစိုးရနှင့် MNHRC ပေါင်းယှက်နေမှုကို တွေ့မြင်နိုင်ရန် ဝေးဝေးကြည့်စရာမလိုပေ။ အထင်ရှားဆုံး သာဓကတစ်ခုအဖြစ် ပြရလျှင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဦးစီးခြင်းနှင့် အဖွဲ့ဝင် ဦးခင်မောင်လေးတို့ကို ကိုဖီအာနန်းဦးဆောင်သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင်တွင် ဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်ရုံးက ခန့်အပ်ခဲ့သည်။²⁴ ယင်းကော်မရှင်မှာ ရခိုင်ပြည်နယ် အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များပေးရန် မကြာသေးသည့်နှစ်များအတွင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အစိုးရမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးထားသည့် ကော်မရှင်များအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ဦးညွန့်ဆွေမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ တိုက်ခိုက်မှုများအပြီးတွင် ထူထောင်ခဲ့သော မောင်တော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်တွင်²⁵ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည်။ ထိုသို့ရောယှက်ပါဝင်မှုများ မကြာခဏဖြစ်နေသောကြောင့် MNHRC ထံမှ ယုံကြည်အားကိုးဖွယ်ခေါင်းဆောင်မှု သို့မဟုတ် တမူထူးခြားသည့် ခေါင်းဆောင်မှုရရှိရန် အလားအလာမရှိဟု ကောက်ချက်ချခြင်းမှာ အခြေအမြစ်မရှိသော အကြောင်းပြချက်မဟုတ်ပါ။ ထို့အပြင် ယင်းဖြစ်ရပ်များသည် ကော်မရှင်ဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှုများအဖြစ် အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူနိုင်သည်။ ယင်းဥပဒေတွင် "ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးသည်... ကော်မရှင်၏လုပ်ငန်းများနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်သော သို့တည်းမဟုတ် ပဋိပက္ခဖြစ်မည်ဟု ယူဆနိုင်သော ရာထူးနေရာအားလုံးတွင်လည်းကောင်း၊ လုပ်ရပ်များ သို့မဟုတ် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်အားလုံးတွင် လည်းကောင်း ပါဝင်လုပ်ကိုင်ခြင်း မရှိစေရ"²⁶ ဟုဆိုထားသည်။

ထို့အပြင် လက်ရှိကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ရိုက်အတွေ့အကြုံ မရှိဘဲ ၎င်းတို့အားလုံးသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လူမှုပြဿနာရပ်များအတိုင်းအတာကို ကုမ္ပဏီများ၊ (GONGO အပါအဝင်) အစိုးရ၏အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့များ၌ အထက်မှအောက် အမြင်ဖြင့်သာ ထိတွေ့ခဲ့ဖူးကြသည်။²⁷ ဤကွက်လပ်ကို အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းဖြင့် ဖြည့်တင်းနိုင်သော်လည်း CSO များ၊ CBO များနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံမှုမှာ ယင်းကွက်လပ်ကို ဖြည့်နိုင်လောက်သည့် စစ်မှန်သည့် ပုံမှန်ဆက်ဆံရေး၊ လက်တွေ့ကျသော ဆက်ဆံရေးမျိုး

မရှိပေ။ ဥပမာတစ်ခုအနေဖြင့် ပြုမည်ဆိုလျှင် MNHRC က အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) စာအုပ်ငယ်လေးကို ကရင်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့သော်လည်း ကရင်တိုင်းရင်းသားကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်နေသော လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းတစ်ဖွဲ့က ပိုမိုရှင်းလင်းပြီး ကရင်တိုင်းရင်းသား ကျေးရွာသားများအတွက် ပိုမိုလက်လှမ်းမှီ အဆင်ပြေသည့် ဘာသာပြန်စာအုပ် တစ်အုပ် ထုတ်ဝေထားပြီးသား ဖြစ်နေသည့်အပြင် ယင်းသို့ရှိနှင့်ပြီးကြောင်းကိုလည်း MNHRC အား အကြောင်းကြားထားပြီးသား ဖြစ်သည်။ MNHRC ၏ ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်မှုမှာ အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော်လည်း လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း တစ်ဖွဲ့မှ "[MNHRC] ကသာ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ တကယ် ထိထိရောက်ရောက် ပူးပေါင်းလုပ်ခဲ့မယ်ဆိုရင် သူတို့အနေနဲ့ ဒီလိုရှိနေပြီးသား အရာတစ်ခုအတွက် အချိန်ကုန် ငွေကုန်ခံ ထပ်လုပ်ဖို့လိုမှာ မဟုတ်ဘူး"²⁸ ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။ အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့လုပ်ဆောင်မှု အတွေ့အကြုံရှိခြင်းသည် မည်သည့်လူ့အခွင့်အရေး ကိစ္စရပ်ကိုမဆို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နားလည်နိုင်ရန် သို့မဟုတ် ကိုင်တွယ်နိုင်ရန် အခရာကျလေ့ရှိသည်။ ယခုဖြစ်ရပ်တွင်မူ တိုင်းရင်းသားရေးရာကိစ္စရပ်များ လုပ်ကိုင်နေသည့် CSO၊ CBO များနှင့် ပိုမိုရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု၊ နီးစပ်စွာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် အဆိုပါကဲ့သို့သော ရင်းမြစ်များကို မလိုအပ်ဘဲ သုံးစွဲပစ်ခြင်းမှ ကာကွယ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ အဓိကကျသော ခေါင်းဆောင်ပိုင်းတွင် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို ထည့်သွင်းရန် သို့မဟုတ် ပါဝင်ပတ်သက်စေရန် ပျက်ကွက်ခြင်းက MNHRC အနေဖြင့် ရှေ့လျှောက် မဟာဗျူဟာအမှားများ လုပ်မိစေမည့် အန္တရာယ်ရှိကြောင်း ပြနေသည်။

ကော်မရှင်ဖွဲ့စည်းထားပုံအပေါ် ဝေဖန်မှုများအား တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် လက်ရှိကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ဦးယုလွင်အောင်က "ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းထက် စိတ်သဘောထားက ပိုအရေးကြီးတယ်"²⁹ ဟု ပြောခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကော်မရှင်၏အဖွဲ့လိုက် စိတ်နေစိတ်ထားမှာ လူ့အခွင့်အရေးတိုးတက်မှုအပေါ် သဘောထားထင်ဟပ်ရာ၌ မလျော်မကန် ဖြစ်နေသည်။ ဥက္ကဋ္ဌ၏ မှတ်ချက်များမှာ နမူနာပင်ဖြစ်သည် - MNHRC သည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသများတွင် စစ်တပ်၏မတရားပြုမှု သတင်းများအပေါ် နှုတ်ဆိုတင်နေသည်ဟူသော ဝေဖန်မှုကို ဦးဝင်းမြက "ကျနော်တို့က လုပ်နိုင်တာ မှန်သမျှ လုပ်ပါတယ်။ ကျနော်တို့ အခွင့်အာဏာထက်ကျော်ပြီး ဘာတွေလုပ်ဖို့ လူတွေက မျှော်လင့်နေကြတာလဲ"³⁰ ဟု တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ ဥက္ကဋ္ဌက ၎င်းသည် ပြင်ပအဖွဲ့များထံမှ ဝေဖန်ပြစ်တင်သည့် အစီရင်ခံစာများကို မဖတ်ကြောင်း၊ အကြောင်းမှာ မွေ့မိဋ္ဌာန်မကျမှုကြောင့် ဖြစ်ကြောင်းလည်း ပြောခဲ့ခြင်းကြောင့်³¹ ကော်မရှင်အနေဖြင့် အထွေထွေအပြားပြားသော တုံ့ပြန် အကြံပြုချက်များအပေါ် မည်သို့ လက်ခံအားပေးကြောင်း မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်လာသည်။ အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းဝင်အချို့က ကော်မရှင်၏ လူ့အခွင့်အရေး နှစ်မြှုပ်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု စွမ်းအားကို မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ကြပြီး တိုင်းပြည်ရှိ နိုင်ငံရေး အကန့်အသတ်များကို ရင်ဆိုင် ကျော်လွှားပြီး ခြေလှမ်းထပ်ချဲ့ရန် အချို့ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၌ ဆန္ဒရှိနိုင်သော်လည်း အခြားသောအဖွဲ့ဝင်များတွင်မူ စိတ်ဆန္ဒမရှိသည်ကို သတိထားမိကြသည်။³² သို့သော် MNHRC နှင့် NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရတို့ အသိအမှတ်ပြုရမည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောအချက်မှာ မည်မျှပင် MNHRC က သဘောထားပြောင်းသည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မည်မျှပင် ရေရာသည့်တိုးတက်မှု ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများ အပြောင်းအလဲမရှိပါက ပြည်သူလူထု ယုံကြည်မှုမရှိသည့် အခြေအနေတွင် ဆက်ရှိနေဦးမည်သာဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းဝင်များက MNHRC ကို မယုံကြည်သော၊ ယုံကြည်မည်မဟုတ် ဟူသော မှတ်ချက်ပေးရာတွင် ယင်းမှတ်ချက်၏ အဓိက အကြောင်းရင်းအဖြစ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများကို ထောက်ပြလေ့ရှိသည်။³³

ကော်မရှင်ဥပဒေအရ MNHRC ၏ ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့သည် အလွှာစုံ မဖြစ်သောကြောင့် MNHRC တွင် အငြင်းပွားဖွယ် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံရှိနေသည်မှာ မဆန်းပေ။ ကော်မရှင်ဥပဒေက ဘုတ်အဖွဲ့တွင် မှတ်ပုံတင်ထားသော အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်နှစ်ဦးပါရမည်ဟု ပြဌာန်းထားခြင်းဖြင့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးအားပေးမြှင့်တင်ရာ၌ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် ကြီးမားလှသော "လူထုအင်အားစု" အစိတ်အပိုင်းမှာ မှတ်ပုံတင်ထားသော အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ မဟုတ်ကြပေ။ မှတ်ပုံတင်လိုက်ပါက ၎င်းတို့သည် စစ်တပ်မှချုပ်ကိုင်ထားသော ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ လက်ရပ်ထဲ ရောက်သွားမည်ဖြစ်သောကြောင့် CSO နှင့် CBO အများအပြားမှာ မှတ်ပုံမတင်ဘဲ နေကြသည်။

ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းထားပုံနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအကြောင်း လက်တွေ့အသေးစိတ် အချက်အလက်များမှာ မရှင်းမလင်း ဖြစ်နေသည်။ ယနေ့အထိပင် CBO နှင့် CSO များက ရွေးချယ်ရေးဘုတ် လက်ရှိမည်သို့ဖွဲ့စည်းထားသည်၊ မည်သူတို့ ပါဝင်သည်ကို မသိရကြောင်း ပြောကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် အပြောင်းအလဲလုပ်စဉ်က³⁴ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိသကဲ့သို့ အိမ်ဖော်မလေးများအမှုတွင် ပြဿနာဖြစ်ပြီး နုတ်ထွက်သွားသည့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် လေးဦးအား သမ္မတရုံးက အဘယ်ကြောင့်အစားမထိုးသေးသည်မှာလည်း မရှင်းလင်းပေ။ (လက်ရှိအဖွဲ့ဝင် အရေအတွက်သည် ကော်မရှင်ဥပဒေတွင် ခွင့်ပြုထားသည့်အတိုင်းအတာအတွင်း ရှိနေသော်လည်း အလွှာစုံကိုယ်စားပြုမှု ကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် ကျဆင်းသွားသော အရည်အသွေးက မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေသည်။)

ဘဏ္ဍာရေးလွတ်လပ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ဝေဖန်ခံနေရ၍³⁵ MNHRC က ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ အဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ - ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်ကို ယခင်နှစ်များကလို သမ္မတရုံးက အတည်ပြုရန် မတင်ပြတော့ဘဲ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အခွန်ဝန်ကြီးဌာနမှတစ်ဆင့် လွှတ်တော်သို့ တိုက်ရိုက်တင်ပြခွင့် တောင်းခံခဲ့သည်။³⁶ ဤသည်မှာ ဘဏ္ဍာရေး လွတ်လပ်မှုဆီသို့ တိုးတက်သည့်ခြေလှမ်း တစ်ရပ်ဖြစ်သော်လည်း လာမည့်အစိုးရများလက်ထက်တွင်လည်း ဤဖြစ်စဉ်အတိုင်း ဆက်သွားရေး အာမခံနိုင်ရန် ကော်မရှင်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရမည် ဖြစ်သည်။

ထိရောက်မှု

လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် အားပေးမြှင့်တင်ရန် MNHRC တွင် ကျယ်ပြန့်သော တရားဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည်။ MNHRC အနေဖြင့် သော့ချက်ကျသည့် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များ၊ ဥပမာအားဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားရာနယ်မြေများ၌ မြန်မာစစ်တပ်၏ ဆိုးဝါးသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် တွန့်ဆုတ်နေသောကြောင့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မြန်မာလွှတ်တော်အမတ်များက ရှုတ်ချခဲ့သော်လည်း ကော်မရှင်ကမူ ချိုးဖောက်မှုများ ကိုင်တွယ်ရန် ဥပဒေပိုင်းစွမ်းရည်နှင့် အထောက်အပံ့ပိုင်းစွမ်းရည် အကန့်အသတ်များကြားမှ ထိရောက်မှုရှိကြောင်း ချေပငြင်းဆိုနေသည်။ အမှန်တကယ် MNHRC ၏ ထိရောက်မှုကို ဆန်းစစ်ရာ၌ ယင်းအဖွဲ့သည် ကော်မရှင် ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေပိုင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပေါ် အခြေခံ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး ကန့်သတ်ချက် အခင်းအကျင်းများထဲတွင် လက်တွေ့နယ်ပယ်ထဲ မည်သို့အလုပ်ဖြစ်ခဲ့ပုံကို လေ့လာစူးစမ်းရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။

လူ့ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု

ကော်မရှင်ဥပဒေအရ MNHRC သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ပြီး ထိရောက်သည့် နောက်ဆက်တွဲ အရေးယူကိုင်တွယ်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန် စွမ်းဆောင်နိုင်သည့် အာဏာပိုင်များအား အကြံပြု တိုက်တွန်းနိုင်သည်။ ကော်မရှင်က ယင်းလုပ်ငန်း အဆင်ပြေစေရန် အများပြည်သူတိုင်ကြားနိုင်သည့် ယန္တရားတစ်ခု ထူထောင်ထားခဲ့သည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု - ၁ တွင် MNHRC သည် လက်ရှိမြန်မာစစ်တပ်၏ မတရားပြုမှုများအပေါ် လျစ်လျူရှုနေမှုအတွက် အကြောင်းပြဆင်ခြေပေးစရာ မရှိပုံကို ပြမည်ဖြစ်ပြီး NLD ဦးဆောင်သည့်အစိုးရတွင်လည်း ကော်မရှင်သို့ ပိုမိုအခွင့်အာဏာပေးနိုင်သည့် တာဝန်ရှိပုံကို ဖော်ပြမည်ဖြစ်သည်။ ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု - ၂ တွင် MNHRC အနေဖြင့် အရပ်သားချင်း မတရားပြုမှုများအပေါ် ပိုမိုဩဇာအာဏာရှိရှိ ပြောဆိုလုပ်ကိုင်လာနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ပြထားပြီး MNHRC အနေဖြင့် မိမိ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပေါ် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် ပြည်တွင်း ပြည်ပ သက်ဆိုင်သူ အမျိုးမျိုးက အဓိကကျသော အခန်းမှ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြမည်ဖြစ်သည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု ၁ - ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ

GANHRI-SCA ၏ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များအတိုင်း MNHRC သည် ပြည်တွင်းမငြိမ်သက်ချိန်များ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကာလများတွင် “နီးကြားမှု နှင့် လွတ်လပ်မှုအား ပိုမိုအားစိုက်သည့်အဆင့်”³⁷ ဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့ရာတွင် တိုက်ပွဲနယ်မြေများ၌ မြန်မာစစ်တပ် ကျူးလွန်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနှင့် တရားရုံးမတင်ဘဲ စိတ်ထင်တိုင်းသတ်ဖြတ်မှု စသည့်ချိုးဖောက်မှုသတင်းများ အရှိန်မြင့်လာပြီး ထပ်ခါထပ်ခါဖြစ်နေသည့်ကြားမှ³⁸ MNHRC သည် လုံလောက်စွာ အများသိဖော်ထုတ်ရန် တောက်လျှောက် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ရှားရှားပါးပါးဖော်ထုတ်ခဲ့သည့် အခါများ၌လည်း MNHRC သည် တာဝန်ရှိသူကို မဖော်ပြ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်သည့်ကျူးလွန်မှုကို မထောက်ပြဘဲ ယေဘုယျ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များဖြစ်သော “ပြည်သူလူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များကို မလိုလားအပ်သော ထိခိုက်နစ်နာမှု မဖြစ်စေရန် နှစ်ဖက်စလုံးက အထူးဂရုပြုသင့်ကြောင်း”³⁹ စသဖြင့်သာ ပြောခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် ၁၈ လအတွင်း MNHRC သည် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် ချိုးဖောက်မှုသတင်းများအကြောင်း ထုတ်ပြန်ချက် တစ်ခုကိုမျှ ၎င်း၏ ပက်ဘ်ဆိုက်တွင် မဖော်ပြခဲ့ပေ။⁴⁰ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်မှုများနှင့် မိခင်များရှေ့မှာပင် ကလေးများကိုသတ်မှုများ ကို⁴¹ ထောက်ပြထားသည့် OHCHR ၏ ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုများစွာပါဝင်သည့် လျှပ်တပြက် အစီရင်ခံစာ ထွက်လာခဲ့သော်လည်း ကော်မရှင်၏ ရပ်တည်မှုကို ဖော်ပြရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရမည့်အစား MNHRC က ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးထက် မြှင့်တင်ရေးကို ပိုဦးစားပေးခဲ့သည်။ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဝင်းမြမှ “ပညာပေးတာက ဘယ်အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးထက်မဆို ပိုမိုရေရှည်တည်တံ့နိုင်တဲ့အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးဆီရောက်ဖို့ အကောင်းဆုံး လမ်းကြောင်း ဖြစ်တယ်”⁴² ဟု ဆိုထားပါသည်။ MNHRC က ၎င်းတို့အနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲဖြစ် ပွားရာနယ်မြေများ၌ ထိခိုက်လွယ်သောလူထုများကို မကာကွယ် မစောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်းမှာ ၎င်းတို့ထံ တိုင်တန်းမှုများ ရောက်မလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု အကြောင်းပြခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားရာနယ်မြေများ၌ ဖြစ်နေသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများအား ကိုင်တွယ်နိုင်စွမ်းအပေါ် သံသယရှိကြမှုကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် MNHRC ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးက “တကယ်လို့ ပဋိပက္ခနယ်မြေတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေ မတရားကျင့် ခံရတာရှိရင် MNHRC ကို တိုင်ကြားစေချင်တယ်။ ဒါပေမယ့် ဘယ်သူမှ အဲ့လို မတိုင်လာဘူး”⁴³ ဟု ဆိုခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ကော်မရှင်ဥပဒေထဲတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့်ဆိုင်သော ချိုးဖောက်မှုများ သို့မဟုတ် မည်သည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုမျိုးကိုမဆို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအား တားမြစ်ထားခြင်း မရှိပေ။ တားမြစ်မည့်အစား အမှန်တကယ် စကားလုံးများမှာ အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ဝန်းနေသည်။ ကော်မရှင်ဥပဒေအရ ကော်မရှင်၏တာဝန်နှင့် အာဏာများထဲတွင် “လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု တိုင်ကြားချက်များ၊ စွပ်စွဲချက်များနှင့်ပတ်သက်၍အတည်ပြုခြင်းနှင့်စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း”နှင့်“တိုင်ကြားချက်သို့မဟုတ်စွပ်စွဲချက်သို့မဟုတ်သတင်းအချက်အလက် ရရှိ၍ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုဖြစ်သော နေရာသို့ သွားရောက်ခြင်းနှင့် စုံစမ်းမှုများလုပ်ဆောင်ခြင်း”⁴⁴ တို့ ပါဝင်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ MNHRC သို့ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခနှင့် သက်ဆိုင်သောတိုင်ကြားမှုများ မည်မျှပေးပို့ခဲ့သည်မှာ မရှင်းလင်းသော်လည်း CSO နှင့် CBO များသည် စစ်တပ်ကကျူးလွန်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု အထောက်အထားများကို အစိုးရထံသို့ ကာလကြာမြင့်စွာကပင် ပေးပို့နေခဲ့ပြီး အများပြည်သူကြားတွင်လည်း ယင်းသတင်းအချက်အလက်များ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နှင့် ပုံမှန်ဖြန့်ချိခဲ့ကြသည်။ ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့်

အများပြည်သူ အားကိုးယုံကြည်မှုမရှိဖြစ်နေရကာ လူအများအပြားက တိုင်ကြားမှုများပေးပို့ခြင်းသည် အချည်းနှီးဟု မြင်ကြပြီး မပိုဘဲ နေကြသည်။ (လက်တွေ့တွင်လည်း တိုင်ကြားမှုအရေအတွက် ကျဆင်းနေသည်။⁴⁵) စွပ်စွဲချက်များ၏ ဟိုးလေးတကြော် သဘာဝကြောင့် MNHRC အနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာတိုင်ကြားချက်များ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မိမိ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်အညီ “သတင်း အချက်အလက်... ရရှိသည်နှင့်” လှုပ်ရှားရန် အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ် နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းများသို့ သွားရောက်၍ သတင်းအခြေအနေများကို စုံစမ်း တင်ပြသင့်သည်။

၎င်းတို့သည် တိုက်ပွဲဒေသများမှ တိုင်ကြားချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းထက် လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးခြင်းအပေါ် ပိုအလေးပေးနေပြီး အမှန်တကယ်လက်ခံရရှိသော တိုင်ကြားမှုများမှာလည်း နည်းပါးနေသည်ဟု ဆင်ခြေပေးသည့်အခါ MNHRC အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် အလေးထားမှုချို့တဲ့နေပုံကို ပြနေသည်သာမက ကော်မရှင်ဥပဒေတွင်ပါသည့် မိမိ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အကန့်အသတ်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ခဲ့သည်ကိုလည်း ဖော်ပြနေသည်။ သို့ရာတွင် တိုင်းပြည်အတွင်း၌ အရေးတကြီးဖြစ်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများ၊ အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာနယ်မြေများမှ ပြဿနာများကြောင့် ထိုသို့သော ဆိုးဝါးသည့်အခြေအနေများကို ချက်ချင်းကိုင်တွယ်ရန် ရေတိုအတွင်း ပိုလုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုချိုးဖောက်မှုများအတွက် ကျူးလွန်သူတို့ တာဝန်ခံရလိမ့်မည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသတင်းစကားပါးရန် လိုအပ်ပေသည်။ နိုင်ငံအတွင်း၌ ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေသည်ကို ကိုင်တွယ်ရေးနှင့် ကော်မရှင်အပေါ် အများပြည်သူယုံကြည်မှု တည်ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် ရပ်တည်ချက်ခိုင်မာရန် လိုအပ်ပြီး ရေတို ရေရှည် ဖြေရှင်းချက်များကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

သဘာဝကျစွာပင် MNHRC ၏ ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ဆောင်မှုမရှိခြင်းအတွက် အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းပြချက်များသည် ချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် အတိအလင်းငြင်းဆန်မှုများ မလုပ်ခဲ့သော်လည်း ယင်း၏ အကန့်အသတ်ရှိသော အခွင့်အာဏာကို တိုင်ကြားချက်များ ကိုင်တွယ်ပုံမှတစ်ဆင့် မြင်နိုင်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် MNHRC က ဖားကန့်မြို့နယ် ကာမိုင်းမြို့နယ်ခွဲတွင် မြန်မာစစ်တပ်၏ သတ်ဖြတ်မှုခံရသော ကချင်ရွာသားတစ်ယောက်နှင့် ပတ်သက်သည့် တိုင်ကြားချက်ကို ကိုင်တွယ်ရာ၌ စစ်တပ်ထိန်းချုပ်ထားသော ဝန်ကြီးဌာနသုံးခုအနက် တစ်ခုဖြစ်သည့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ လွှဲပေးခဲ့သည်။⁴⁶ လူသိများသွားသည့် ကချင်ကျောင်းဆရာမနှစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်သတ်ဖြတ်မှု စွပ်စွဲချက်တွင်ပင် MNHRC သည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ စာပို့ပြီး တရားခံများကို အရပ်ဘက်တရားရုံးတွင် စစ်ဆေးရန်လောက်သာ တိုက်တွန်းခဲ့သည်။⁴⁷ MNHRC က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ နယ်မြေများမှ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု တိုင်ကြားချက်များကို ကိုင်တွယ်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့သော်လည်း ယင်း၏ဆိုလိုချက်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် မေးမြန်းခဲ့သည့်အခါ “တကယ်လို့ တချို့အမှုတွေက စစ်တပ်နဲ့ဆိုင်နေရင် စစ်တပ်ကို ဖြေရှင်းချက်ပေးဖို့ မေးပါမယ်”⁴⁸ ဟု တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ အမှန်တကယ်လည်း MNHRC ၏အခွင့်အာဏာကင်းမဲ့မှုကို အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက ကောင်းကောင်းသိရှိကြသည်။⁴⁹ MNHRC အား ယခုထက်ပိုမို၍ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ အာဏာနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ပေးရန် မြန်မာအစိုးရနှင့် လွှတ်တော်တို့တွင် တာဝန်ရှိနေသည်။ ယင်းအချက်ကို ယခုအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူများက ထပ်ခါတလဲလဲ အလေးပေးပြောကြသည်။ အင်းဝအုပ်ချုပ်ဆိုင်အမှု ဖြစ်ပြီးနောက် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် လေးဦး နုတ်ထွက်သွား၍ ယခုအရေအတွက် ခုနစ်ဦးသို့ကျသွားပြီး ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် သုံးဦးမှာလည်း မောင်းတောကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကိုဖီအာနန်ကော်မရှင်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသည့်အခါ၌ ယင်းအချက်မှာ အထူးထင်ရှားလာသည်။ နောက်ထပ်ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ ခန့်အပ်နိုင်ရေးအတွက် ရွေးချယ်ရေးကော်မတီ ခေါ်ဆိုရန်လည်း သမ္မတရုံးတွင် တာဝန်ရှိနေသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ စစ်တပ်က နေရာတကာလွှမ်းမိုးကြီးစိုးနေမှုသည် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် MNHRC ၏ အလုပ်မလုပ်နိုင်မှုအတွက် လုံလောက်သောဆင်ခြေ မဟုတ်ပေ။ MNHRC အနေဖြင့် မိမိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အမြင့်ဆုံးတင်နိုင်ရန် မည်သို့ကြိုးပမ်းမည်ကို ကြည့်ရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကော်မရှင်သည် ထိခိုက်သည့် ရပ်ရွာလူထုများထံ လက်လှမ်းခြင်း၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာနယ်မြေများရှိ ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ကျူးလွန်သူအမည်မပြောဘဲ ပိုမို၍စနစ်ကျကျနှင့် တွန်းတွန်းတိုက်တိုက် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းတို့ဖြင့် စစ်တပ်အပေါ် သွယ်ဝိုက်ဖိအား ပေးနိုင်သည်။ မိမိ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတွက် စိတ်ထင်သလို နယ်နိမိတ်များ သတ်မှတ်မည့်အစား ကော်မရှင်သည် လွှတ်တော်အမတ်များကို ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်သော်လည်းကောင်း၊ မီဒီယာကို အသုံးပြု၍ မိမိလုပ်ငန်းအတွက် နိုင်ငံရေးအကွက်အကွင်း ပိုမိုချဲ့ထွင်ယူရန်သော်လည်းကောင်း တွန်းအားပေးနိုင်သည်။ (“လူသိရှင်ကြား အစီရင်ခံစာများ ထုတ်ပြန်ခြင်းသည် [အထူးသဖြင့်] လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်မှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အကျိုးပြုနိုင်သည်” ဟု GANHRI-SCA က မှတ်ချက်ပြုသည်။⁵⁰) ထိုမျှမက တိုင်ကြားချက်များသို့ တုံ့ပြန်မှုများကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ အွန်လိုင်းတွင် အများသိစေရန် ထုတ်ပြန်ခြင်းဖြင့် အကျိုးစီးပွားသက်ဆိုင်နေသူများက ကော်မရှင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများကို တာဝန်ခံခိုင်းခွင့်ရစေခြင်းဖြင့် MNHRC သည် ပိုမိုပွင့်လင်း မြင်သာလာနိုင်သည်။ တည်ဆဲအခြေအနေကို ပြောင်းလဲပစ်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများသည်လည်း MNHRC ၏ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းနှင့် နှစ်မြှုပ်လုပ်ဆောင်မှု ကင်းခြင်းတို့ကြောင့် ကန့်သတ်ခံနေရသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု ၂ - ဆယ်ကျော်သက်အိမ်တွင်းအလုပ်သမားများ

လူသိများသွားသည့် အမျိုးသမီးအိမ်ဖော်နှစ်ဦးအမှုမှာ ယင်းအမှုကိုလိုက်ခဲ့သည့် ပြည်တွင်းသတင်းထောက်၏အဆို အရဆိုလျှင် စင်စစ်အားဖြင့် “လွယ်သောအမှု” ဖြစ်သည်။⁵¹ ယင်းအမှုသည် မြန်မာအစိုးရ သို့မဟုတ် စစ်တပ်ကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စရာအကြောင်း ဘာမှမရှိဘဲ သာမန်အရပ်ဘက်အမှုသာ ဖြစ်သော်လည်း MNHRC ကိုယ်တိုင်မှလွဲ၍ အားလုံးကို ဒေါသထွက်စေခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ပတ်သက်နေသည့်အမှုများ ကိုင်တွယ်ရာတွင် MNHRC ရင်ဆိုင်ရသည့် နိုင်ငံရေးကန့်သတ်ချက်များကြောင့် သာမန်အရပ်ဘက်အမှုများသည် ၎င်းတို့အတွက် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်စေရန် အကြီးဆုံးအခွင့်အလမ်းပေးနေရာ ယင်းအမှုပေါ် တုံ့ပြန်ချက်အား နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း သုံးသပ် ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် သတ်ပြစရာ ကွက်လပ်များနှင့် တိုးတက်အောင်လုပ်ရန်ဟာကွက်များကို ထောက်ပြနိုင်ပေမည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလက ပြည်တွင်းပြည်ပဒေါသကို ဆွပေးခဲ့သော လုပ်ရပ်တစ်ခုမှာ MNHRC သည် အိမ်တွင်း မတရားပြုမှုတွင် ခံရသူအမျိုးသမီးငယ်နှစ်ဦး⁵² ၏ မိသားစုများကို ဥပဒေလမ်းကြောင်းလိုက်စေခြင်းထက် ကျပ် ၅ သန်း (ဒေါ်လာ ၃၇၀၀) လျော်ကြေးလက်ခံရန် ဖိအားပေးခဲ့လေသည်။ ကျူးလွန်ခံရသူများဖြစ်သော မစန်းကေခိုင် (အသက် ၁၇ နှစ်) နှင့် မသင် (အသက် ၁၆ နှစ်) တို့မှာ ရန်ကုန်မြို့ ကျောက်တံတားမြို့နယ်ရှိ အင်းဝအပ်ချုပ်ဆိုင်တွင် အိမ်အကူများအဖြစ် အလုပ်လုပ်နေစဉ် ငါးနှစ်ကြာမျှ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း ခံခဲ့ရသည်။ မိန်းကလေးများ၏ ထွက်ဆိုချက်များတွင် ကပ်ကျေးနှင့် ထိုးခြင်း၊ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ထမင်းအငတ်ထားခြင်း၊ အိပ်ရာနေရာ အလုံအလောက်မပေးခြင်း စသည့်တုန့်လှုပ်စရာ အတွေ့အကြုံများကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ မတရားပြုမှုများသည် မိန်းကလေးများ၏ မိသားစုများအား ၎င်းတို့ရှိသည့် နေရာများကိုလည်း လိမ်လည်ပြောဆိုခဲ့သည်။⁵³

ကျောက်တံတားမြို့နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့မှ အရေးယူရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည့်အတွက် Myanmar Now သတင်းထောက် ကိုဆွေဝင်းက ဆက် သွယ်သောကြောင့် MNHRC ပါဝင်ပတ်သက်လာခဲ့သည်။ တုန့်လှုပ်စရာကောင်းလှသည့် လူ့အခွင့်အရေး ဖောက်ဖျက်မှုများ ပါဝင်နေသော အမှုတစ်ခုအတွက် အလျော်ပေးဖို့ အားပေးခြင်းသည် MNHRC ၏ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များအပေါ် လေးနက်မှု ကင်းမဲ့ပုံကို ပြသခဲ့ပြီး ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို အရည်အချင်းကင်းမဲ့သည်ဟု အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများမှ ဝေဖန်ခြင်းသည် မှန်ကန်ကြောင်း ပြခဲ့လေသည်။ MNHRC နှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိသည့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းဝင်တစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်အရ အချို့ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များက လျော်ကြေးပေးခွင့်ပြုခြင်းကို ဆန့်ကျင်မဲပေးခဲ့သော်လည်း နှစ်မဲအသာဖြင့် ရှုံးခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပိုမို၍အလွှာစုံပြီး လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာရပ်များကို ပိုမိုအလေးအနက်ထားသော ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သည့်အဖွဲ့ဖြစ်ရန် အရေးကြီးကြောင်း ထပ်မံပြသခဲ့သည်။⁵⁴ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက ဒေါသတကြီးတုံ့ပြန်ကြရာ MNHRC ရုံးရှေ့တွင် ဆန္ဒပြမှုများ ဖြစ်ခဲ့ပြီး အွန်လိုင်းတွင် “အိမ်အကူများအတွက် တရားမျှတမှု” ဆိုသည့် ပန်ကြားလွှာ လက်မှတ်ထိုးလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဆိုင်ပိုင်ရှင်များအပေါ် ဥပဒေအရအရေးယူရန် တောင်းဆို ခဲ့ကြပြီး MNHRC ကိုပါ စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။⁵⁵ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း ၁၄၂ ဖွဲ့မှ သမ္မတ ဦးထင်ကျော်ထံ အိတ်ဖွင့်ပေးစာတစ်စောင် ပေးပို့ခဲ့ပြီး MNHRC ကို ပါရှိအခြေခံမှုများနှင့်အညီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။⁵⁶

MNHRC နှင့်ပတ်သက်၍ အများပြည်သူတို့မှာ အနည်းအကျဉ်းသာ သိထားကြသဖြင့် ယင်းကော်မရှင်အနေဖြင့် ၎င်း၏ တာဝန်များအား ခေါင်းရှောင်နိုင်ခွင့်ရနေသည်ကိုလည်း ဤအမှုက မီးမောင်းထိုးပြနေသည်။ မိန်းကလေးနှစ်ဦး၏မိသားစုများမှာ ကျေးလက်ဒေသမှ လာကြသူများဖြစ်ပြီး စာမတတ်ကြဘဲ အခြေအနေကို အပြည့်အဝနားလည်နိုင်အောင် လုံလောက်သော နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးမှုလည်း မရရှိပေ။⁵⁷ အကယ်၍သာ ယင်းအမှုသည် နိုင်ငံအဆင့် အာရုံစိုက်မှုအောက် ရောက်မလာခဲ့ပါကလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့ အစည်းများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များ၊ ပြည်တွင်းမီဒီယာများ၊ သမ္မတရုံးနှင့် ပြည်တွင်း အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများထံမှ အာရုံစိုက်မှု စုစည်းမိခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်လေးဦး နုတ်ထွက်ရသည်အထိ ဖြစ်သွားစေခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါကလည်းကောင်း အရပ်သားချင်း မတရားပြုမှုများ၊ အထူးသဖြင့် ဥပဒေစနစ်အကြောင်း လုံလုံလောက်လောက် မသိကြသူများ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် လျစ်လျူရှုခံအမှုများ၏ ကံကြမ္မာကို မည်သူမှ အလေးထားကြမည် မဟုတ်ပေ။

ဤအမှုကို အများအာရုံစိုက်မှုအောက် ရောက်လာစေပုံမှာလည်း စိတ်ပူစရာဖြစ်ပြီး အမှုမှာ မီဒီယာကို စုစည်းနိုင်လောက်အောင် လိမ္မာပါးနပ်သည့် သတင်းထောက်တစ်ဦး ပါဝင်ပတ်သက်လာသဖြင့်သာ အလေးအနက်ထား အာရုံစိုက်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုလို အမှုမျိုးမှာ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဖြစ်ပျက်နေရာ လျစ်လျူရှုခံထားရသည့် မတရားမှုများ အရေအတွက်ကို ခန့်မှန်းကြည့်နိုင်ပေသည်။

ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်လေးဦး ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမခံရဘဲ နုတ်ထွက်ခွင့်သာပေးခြင်းထက်ကျော်လွန်၍ MNHRC ကို မည်သို့ပြုပြင် ပြောင်းလဲခဲ့သည်ကို သိနိုင်ရန် ခက်ခဲသော်လည်း နောက်ထပ် တန်ပြန်ဆိုးကျိုးများကို ကြောက်လန့်မှုကြောင့် ကော်မရှင်အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာရပ်များအပေါ် တုံ့ပြန်ရာတွင် ပိုမိုရှေ့ထွက်လာပြီး မြန်ဆန်လာပုံရသည်။ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးကမူ “ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်တွေ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ နုတ်ထွက်ပြီးကတည်းက [ကျနော်တို့] MNHRC နဲ့ ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း တိုးတက်လာတယ်”⁵⁸ ဟု မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။ ပိုမိုရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုလာမှု၏ ဥပမာတစ်ခုအနေဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် MNHRC သည် လူမှုမီဒီယာပေါ်မှ ရရှိသောအချက်အလက်ကို အခြေခံ၍ မန္တလေးတိုင်း၊ အမရပူရမြို့နယ်တွင် အလုပ်ရှင်များက အိမ်ဖော်တစ်ဦးအပေါ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုသတင်းအရ အခင်းဖြစ်ပွားရာနေရာသို့ သွားရောက် စစ်ဆေးခဲ့သည်။⁵⁹

MNHR ကို ဝန်ထမ်းပိုင်း လုံးဝပြောင်းလဲခန့်ထားရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်ပေးရန် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ၏ တောင်းဆိုချက်များမှာ နောက်ဆုံး ဘေးရောက်သွားချိန်တွင်⁶⁰ MNHR အနေဖြင့် ပြောင်းလဲရန် တွန့်ဆုတ်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမည်ဟု ကတိပြုခံထားသည့် ပြည်သူလူထုသို့ တာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့ပုံကိုလည်းကောင်း ပွင့်ကျလာစေသော်လည်း ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်လေးဦး နုတ်ထွက်မှုက မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံရေးအခြေအနေအရ အကန့်အသတ်ရှိနေသည့်တိုင် MNHR ကို တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်တွန်းအားပေးနိုင်သည့် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကို မီးမောင်းထိုးပြနေသည်။

သို့ရာတွင် တိုင်ကြားမှုများကိုင်တွယ်ရေးလုပ်ငန်းတွင် MNHR က အမှုတစ်ခုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ ထို့နောက် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များပေးခြင်းတို့ပါဝင်ရာ MNHR က စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု လုပ်စေကာမူ ယင်းတိုင်ကြားမှုများအပေါ် လုပ်ဆောင်သင့်သည့်အရေးယူမှု လုပ်လိမ့်မည်ဟု အမြဲအာမ မခံနိုင်သည်ကို သတိပြုထားရမည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တိုင်ကြားမှုပေါင်း ၂၈၈ ခုကို MNHR က သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများသို့ ပေးပို့ခဲ့ရာ အမှု ၁၈၀ သို့မဟုတ် ၆၂.၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ကော်မရှင်ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသည့် ရက် ၃၀ အတွင်း တုံ့ပြန်မှုများ ရခဲ့သည်။⁶¹ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု ကင်းမဲ့နေခြင်းသည် စနစ်ပြဿနာ၏ လက္ခဏာဖြစ်ပြီး MNHR ၏ အသုံးဝင်မှု သို့မဟုတ် အရေးပါမှုအား အသိအမှတ်ပြုမှု ချို့တဲ့နေခြင်းကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ထင်ဟပ်နေခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ MNHR အနေဖြင့် အစိုးရပိုင်း အဖွဲ့များကို ဖိအားပေးရာ၌ ပိုမိုထိထိရောက်ရောက် တိုးမြှင့်အားထုတ်ရန် အရေးတကြီးလိုအပ်နေပြီး ဥပမာအားဖြင့် ပြည်တွင်းမီဒီယာကို အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်း၏ လုပ်ဆောင်မှုကို တိုးချဲ့ခြင်း စသဖြင့် တိုင်ကြားချက်များကို ကိုင်တွယ်ရန် ဝန်ကြီးဌာနများက ပိုမိုလက်ခံလာအောင် လုပ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ပို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြောရလျှင် ယင်းအချက်သည် MNHR ကို ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပေါ် ပိုမိုခိုင်မြဲပြီး လေးနက်သည့် ရပ်တည်ချက်ဖြင့် ထိန်းသိမ်းထားရန်နှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် ရည်မှန်းချက်ကို ထိန်းသိမ်းထားရန် အရေးတကြီး သတိပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းထောင်များ၊ ရဲဘက်စခန်းများ၊ ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းများနှင့် ချုပ်နှောင်ရာနေရာများကို စစ်ဆေးခြင်း

ကော်မရှင်ဥပဒေအရ ကော်မရှင်သည် အကျဉ်းထောင်များ၊ ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းများနှင့် အခြားချုပ်နှောင်ရာနေရာများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ ထို့အတွက် ကော်မရှင်သည် အကျဉ်းထောင်များသို့ သွားရောက်မှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ရာ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှ ဩဂုတ်လအထိ စုစုပေါင်း ထောင် ခုနှစ်ခုသို့ သွားရောက်ခဲ့ပြီး အကျဉ်းထောင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများအပေါ် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။⁶² MNHR အဆိုအရ ၎င်းတို့သည် ယင်းပြဿနာများပြုပြင်ရန် လိုအပ်သည့် အစီအမံများကို ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းခဲ့ရာ ဝန်ကြီးဌာနက “အလေးအနက်စဉ်းစား”⁶³ နေကြောင်း အကြောင်းပြန်ခဲ့သည်။ သိသာသည့် ဥပမာတစ်ခု ပြရလျှင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနက အကျဉ်းသား ပြည့်ကျပ်မှုပြဿနာ ကိုင်တွယ်ရန် ဘတ်ဂျက်တိုးခဲ့ပြီး ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ထောင် တစ်ခုတွင် အထပ်တစ်ထပ် တိုးခဲ့သည်ဟု MNHR ကဆိုသည်။⁶⁴ ဤသည်မှာ တိုးတက်သည့် ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း MNHR က ထောင်တစ်ခုစီ၌ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်အနည်းငယ်ကပေးခဲ့သည့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ ကာလကြာရှည်စွာ မပြောင်းမလဲ ဆက်ပါနေခြင်းက ကိစ္စရပ်များအပေါ် နောက်ဆက်တွဲကိုင်တွယ်မှု သို့မဟုတ် နားလည်မှုတွင် သိသာသည့် ဟာကွက်များ ရှိနိုင်သည်ကိုပြနေသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ကွက်လပ်တစ်ခုကို နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအရေး လုပ်ဆောင်သည့် CSO အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက MNHR သည် ၎င်းတို့၏ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု နည်းလမ်းများကို ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေသည်ဟု အကြံပေးထောက်ပြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူကျပ်ခြင်းကိုဖြေရှင်းရန် အကျဉ်းထောင် တိုးမြှင့်ဆောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အဆောက်အအုံများ တိုးချဲ့မည့်အစား ကြီးကြပ်အပြစ်ဒဏ်၊ ခံဝန်အပြစ်ဒဏ် သို့မဟုတ် ပြစ်မှုငယ်များကို ထောင်ဒဏ် လျော့ပေါ့ပေးခြင်းများ စသည့်ယန္တရားများကျင့်သုံးရန် MNHR က သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများအား အကြံပြု တိုက်တွန်းနိုင်သည်။⁶⁵ ထို့အပြင် ယင်း CSO အဖွဲ့ဝင်က အဆိုပါသွားရောက်မှုများအကြောင်း နောက်ဆက်တွဲ ကိုင်တွယ်မှုများကို MNHR ပါက်ဘ်ဆိုက်တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ တင်ထားသော်လည်း အကြံပြု တိုက်တွန်းချက်များကို အသေးစိတ် ပိုမိုတင်ပြသင့်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။⁶⁶

MNHR ၏ နားလည်မှု ကွာဟချက်များကို ယင်းနယ်ပယ်တွင် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသည့် အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပိုမိုထိတွေ့ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် လျော့ချနိုင်သည်။ ဤအချက်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက မြင်းခြံထောင်အမှုတွင် ထင်ရှားစွာတွေ့ရပြီး ယင်းထောင်တွင် ထောင်ဝါဒီများက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည်ဟု စွပ်စွဲ၍ အကျဉ်းသားများ ဆန္ဒပြခဲ့ရာ⁶⁷ MNHR သည် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားအရေး ဆောင်ရွက်နေသည့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း နှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့သဖြင့် များစွာအကျိုးရှိခဲ့သည်။ ထိုအမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ယင်းအရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းက MNHR ကို ဆက်သွယ်ခဲ့ပြီးနောက် MNHR က ထောင်ဝန်ထမ်းများနှင့် ပါဝင်ခဲ့သော အကျဉ်းသားများကို ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ၎င်းတို့ထံမှ အကြံပြုချက်များ ရယူခဲ့သည်။⁶⁸

နောက်ထပ် မကြာခဏညွှန်းကြသည့် ပြဿနာမှာ အဆိုပါထောင်စစ်ဆေးမှု အစီရင်ခံစာများကို အွန်လိုင်းတွင် လူသိရှင်ကြား တင်ခဲ့သော်လည်း သွားရောက်စစ်ဆေးမှုများမှာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနသို့ ကြိုတင်အကြောင်းကြားစာ ပေးပို့ပြီးမှ သွားရောက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ GANHRI-SCA ၏ မှတ်ချက်အရ ကြိုတင်အသိပေးခြင်းသည် အခြေအနေများကို မျှမျှတတ အကဲဖြတ်ရာတွင် အားနည်းသွားစေမည်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို ကြိုတင်အသိပေးရေးစည်းကမ်းချထားသည့် ကော်မရှင်ဥပဒေအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းမှတစ်ဆင့် ကိုင်တွယ်ရမည့်အချက် ဖြစ်သည်။⁶⁹

Copyright: Pyaw Kyaw/ The Irrawaddy

လူ့အခွင့်အရေးအားပေးမြှင့်တင်ရေး

ပညာပေးရေးနှင့် သင်တန်း

နောက်ဆုံး ANNI အစီရင်ခံစာ ထွက်ပြီးနောက်တွင် ကော်မရှင်သည် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်အညီ လူ့အခွင့်အရေး အသိပညာပေးမြှင့်တင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများ ဆက်လုပ်နေခဲ့ပြီး ကုလသမဂ္ဂနှင့် ရာအူးလ်ဝါလင်ဘာဂ်ဌာန (Raoul Wallenberg Institute - RWI) တို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကာ ၎င်းတို့၏ ဝန်ထမ်းများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် စစ်တပ်အရာရှိများကို တိုင်းအဆင့်မှ မြို့နယ်အဆင့်ထိ သင်တန်းများပေးခဲ့သည်။⁷⁰ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် MNHRC က ထောင်အရာရှိ များအား အကျဉ်းသားများအပေါ် အခွင့်အရေးအခြေခံသည့် ဆက်ဆံရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် သင်တန်းပေးရန် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။⁷¹ ပညာပေးရေးကိုကိုင်တွယ်ရန် ကော်မရှင်၏ အားထုတ်မှုများကြောင့် မူလတန်းကျောင်းများတွင် ဒုတိယတန်းလောက်မှစ၍ လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးမှုကို ထည့်သွင်းလာနိုင်စေခဲ့သည်။⁷²

သို့ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေး အားပေးမြှင့်တင်ရေးအတွက် MNHRC မှ ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်နေသော်လည်း MNHRC ၏ စွမ်းရည်နှင့် ပတ်သက်၍ သိမြင်မှုအနည်းငယ်မျှသာရှိနေကြောင်း ကျေးလက်ဒေသရှိ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် တွေ့ရှိရသည်။⁷³ MNHRC ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအရ ပြည်သူလူထုအား လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပညာပေးရန် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကြီးမှာ MNHRC အပေါ်တွင် ရှိနေသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကော်မရှင်၏ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းကို အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက မေးခွန်းထုတ်နေကြသည်။ MNHRC သည် ကျေးလက်ဒေသများ၏ လက်တွေ့မြေပြင် အခြေအနေအပေါ် နားလည်မှု ချို့တဲ့နေသဖြင့် ၎င်း၏ မြှင့်တင်ရေး မဟာဗျူဟာ၌ သိသာသောဟာကွက်များ ဖြစ်နေသည်ဟု ကျေးလက်လူထုအသိုင်း အဝိုင်းများတွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် MNHRC သည် မြို့ပြဒေသများတွင် အဆင့်မြင့် အရာရှိများအတွက်သာ အဓိကထား၍ လူ့အခွင့်အရေးပညာပေး လှုပ်ရှားမှုများ လုပ်ဆောင်နေခဲ့သော်လည်း လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအများဆုံးမှာ ကျေးလက် ဒေသများရှိ အောက်ခြေစစ်သားများ သို့မဟုတ် အရာရှိများက ကျူးလွန်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းအတူ ၎င်းတို့ လက်လှမ်းမီပြီး ထိတွေ့မှုရှိသည့် အပန်းအစားများမှာလည်း မြို့ပြဒေသများသာ အဓိကဖြစ်နေသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်၏ မြို့တော် တောင်ကြီးမြို့တွင် အခြေစိုက်သည့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက “တောင်ကြီး ဒါမှမဟုတ် မြို့ကြီးတွေမှာ အခြေစိုက်တဲ့ CSO အတော်များများကတောင် MNHRC အကြောင်း မသိကြဘူး၊ ဒါကြောင့် တိုင်းရင်းသားဒေသတွေက CSO အများစုက MNHRC အကြောင်း မသိတာ ပိုများမယ်”⁷⁴ ဟု ထောက်ပြခဲ့သည်။ မြို့ပြဒေသများကိုသာ အာရုံစိုက်ခြင်းအားဖြင့် MNHRC သည် အထိခိုက်ခံရဆုံးနှင့် အထိခိုက်လွယ်ဆုံး လူထုများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင် လွဲချော်နေဦးမည်သာဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးပေါ်မူဝါဒနှင့် ဥပဒေ

ကော်မရှင်ဥပဒေပါအတိုင်း MNHRC သည် လက်မှတ်ထိုးပါဝင်သင့်သည့် စာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး အစိုးရအား အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များပေးရမည်ဖြစ်ကာ လက်ရှိပါဝင်လက်မှတ်ထိုးထားသည့် စာချုပ်များအတွက် အစိုးရအား တာဝန်ခံခိုင်းရမည်ဖြစ်သည်။⁷⁵ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် MNHRC က အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW) အကောင်အထည်ဖော်မှုအကြောင်း အစီရင်ခံစာတစ်စောင် တင်သွင်းခဲ့ရာ အစိုးရအနေဖြင့် လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ အာဆီယံသဘောတူစာချုပ်ကို အတည်ပြုရန်လည်း အကြံပြုတိုက်တွန်းခဲ့သည်။⁷⁶ MNHRC က မြန်မာအစိုးရကို စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူချက် (International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights - ICESCR) ၌ ပါဝင်ရန်လည်း အကြံပြုတိုက်တွန်းခဲ့၍ အစိုးရက ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များမှာ အတော်နည်းနေသဖြင့် ယင်းလုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာစေရန် ပိုမိုဆော်ကြည့်လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ MNHRC သည် ၎င်း၏လုပ်ငန်းများတွင် မကြာသေးသည့် နှစ်များအတွင်း ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ ခေတ်တွင် မေ့လျော့ခံခဲ့ရသည့် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူစာချုပ်အား အများပြည်သူနှင့်လွှတ်တော်က ပြန်လည်အာရုံစိုက်စေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း⁷⁷ ကဲ့သို့ အဓိက နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် ကိုးခု⁷⁸ အား အဓိကအာရုံထား လုံးပမ်း အားထုတ်သင့်သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် MNHRC သည် ကော်မရှင်ဥပဒေပါအတိုင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ ပုံမှန်သုံးသပ်ဆွေးနွေးပွဲ (Universal Periodic Review - UPR) သို့ အစိုးရ၏ တင်ပြချက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ကြေညာချက်တစ်ခု တင်သွင်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတင်သွင်းချက်သည် ရိုးစင်းလှပြီး အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဖော်ပြမှုမရှိဘဲ ယေဘုယျ ကောက်ချက်များဖြစ်သော “တိုင်ကြားချက်များကို ဂရုတစိုက် စဉ်းစားခဲ့သည်”⁷⁹ ဟုသာ တင်ပြခဲ့သည်။ ပိုမိုစိုးရိမ်ဖွယ်ကောင်းသည့် အချက်မှာ “ယခုအခါ [MNHRC သည်] မိမိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ဆောင်နေသည်”⁸⁰ ဟု MNHRC မှ မိမိကိုယ်ကို ဆန်းစစ်ချက်အား တင်ပြထားသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့သော ကြေညာချက်များက MNHRC သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အောက်ခြေတွင်ဖြစ်ပွားနေသည့် အခြေအနေမှန် ပကတိတရားများနှင့် မည်မျှ ကင်းကွာနေကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

သက်ဆိုင်သူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်း

အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများ

ကော်မရှင်ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားချက်အရ MNHRC သည် လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်တွင် လုပ်ကိုင်နေသော အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် “ထိတွေ့ဆက်ဆံ၊ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်”⁸¹ မှုများ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ MNHRC ၏ အဆိုအရ ၎င်းသည် CSO များနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများလုပ်ခဲ့ပြီး CSO ဦးစီးသည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ အစည်းအဝေးများတွင် မိန့်ခွန်းများ ပြောကြားခဲ့သည်။⁸² ၎င်းသည် လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးမှု လုပ်ကိုင်နေသော CSO တစ်ဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်၍ ယင်း CSO ၏ သင်တန်း စာရွက်စာတမ်းများကို အောက်ခြေ လူ့အခွင့်အရေး ဆွေးနွေးပွဲများ၌ အသုံးပြုခဲ့သေးသည်။⁸³

CSO များက MNHRC နှင့် မဟာဗျူဟာအရ လက်တွဲလုပ်ကိုင်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ပြောကြသော်လည်း⁸⁴ ကော်မရှင်တွင် လွတ်လပ်မှုနှင့်အလွှာစုံစနစ် ကင်းမဲ့နေသောကြောင့် ကော်မရှင်သည် ယုံကြည်စိတ်ချနိုင်စရာ မရှိသေးဟူသည့် ယူဆချက်မှာ အရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်နေသည်။ CSO များအတွက်မူ ယခင် စစ်အာဏာရှင် အစိုးရများလက်အောက်တွင် ဒုက္ခရောက်ခဲ့သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုထားသည့် CSO များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားရမည့်အစား စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်ဟောင်းများ ပြည့်နှက်နေပြီး အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများအား ကိုယ်စားပြုမှုမရှိသော လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှာ အထူးမနှစ်မြို့ဖွယ် ကောင်းလှပြီး လက်မခံနိုင်စရာသာ ဖြစ်နေသည်။ MNHRC နှင့် NLD အစိုးရတို့က ဝန်ထမ်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ဦးစားမပေးခြင်းသည် ၎င်းတို့ ကူညီပေးရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန် ကြိုးစားနေသည့် ပြည်သူလူထု၏ အခြေအနေများကို အခြေခံအားဖြင့် နားမလည်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ (ယင်းနားလည်မှုလွဲခြင်းမှာ ကော်မရှင်၏ ၂၀၁၄-၂၀၁၆ ခုနှစ် မဟာဗျူဟာ အစီအစဉ်တွင် ထင်ရှားနေပြီး ယင်းစာထဲတွင် “[MNHRC သည်] လွန်ခဲ့သည့် နှစ်နှစ်ကျော်အတွင်း ပြည်သူတို့၏ စိတ်ချမှု၊ ယုံကြည်မှု၊ အားကိုးမှုတို့ကို ရရှိခဲ့သည်...”⁸⁵ ဟုဆို၏။) အကယ်၍ MNHRC က အများပြည်သူ ယုံကြည်မှုကို တစ်စွန်းတစ်စပ်ရလိုပါက ထိရောက်ပြီးအားကောင်းသည့် ဝန်ထမ်းအပြောင်းအလဲကို ပထမဆုံး ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

MNHRC သည် အစွယ်မရှိသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်ဟုလည်း အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများအကြား အားလုံးက သဘောထားကြသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းဝင်အချို့က MNHRC သည် အရပ်ဘက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှု တိုးမြှင့်နိုင်သော်လည်း ထိရောက်စွာ လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် အကြောင်းရင်းမှာ အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အာဏာ ကင်းမဲ့မှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ပြောကြသည်။ ယင်းနိုင်ငံရေးအခွင့်အာဏာကင်းမဲ့မှုက CBO နှင့် CSO များအား စိတ်ပျက်စေသည့် အကျိုးဆက်ဖြစ်နေစေသည်။ MNHRC အနေဖြင့် မိမိ၏ကတိများ ဖြည့်ဆည်းနိုင်စွမ်း ရှိခဲ့ သို့မဟုတ် ရှိလာနိုင်မည်လား ဆိုသည့်အချက်ကို

အများအပြားက မေးခွန်းထုတ်ကြသည်။ CBO အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်အရ MNHRC သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းအားလုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အစည်းအဝေးလုပ်ရန် ကူညီမည်ဟု ယင်းလူထုအခြေပြအဖွဲ့အစည်းအား အပေါ်ယံအားဖြင့် ကတိပြုခဲ့သော်လည်း နောက်ဆက်တွဲလုပ်ဆောင်မှုမရှိသေးဟု ဆိုသည်။⁸⁶

MNHRC က အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အကျဉ်းထောင်ဥပဒေမူကြမ်းကိစ္စကဲ့သို့သော တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှု ရှိခဲ့သော်လည်း ၎င်းသည် တိုးချဲ့ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်ရန် ပိုမိုရှေ့ဆောင်သည့်နည်းလမ်းကို မသုံးသလောက် သို့မဟုတ် အနည်းငယ်မျှသာ သုံးပုံရသည်။ ဥပမာတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြရလျှင် ကရင်ပြည်နယ်မှ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာများကို ဖတ်ပြီးနောက် ဦးဆောင်မှုရှိစွာဖြင့် တိုးချဲ့လက်လှမ်းကိုင်တွယ်ခဲ့ရာတွင် စိတ်ပျက်ဖွယ်သော ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ ယင်းဒေသအတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းယူခဲ့သော CBO အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအား ဆက်သွယ်ပြီး ကျူးလွန်ခံရသောရွာသားများနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်ရန် အစည်းအဝေးတစ်ခု စီစဉ်ပေးရန်အတွက် အကူအညီတောင်းခဲ့ပြီး သဘောတူစီစဉ်ထားသည့်နေရာသို့ ရွာသားများရောက်လာပြီးနောက် MNHRC က အစည်းအဝေးကို ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့သည်။ MNHRC က ထပ်မံချိန်းဆိုသည့်အချိန်မှာ ခရီးအဝေးမှ လာရသော ရွာသားများအတွက် အဆင်မပြေဖြစ်နေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အစည်းအဝေးမဖြစ်တော့ဘဲ MNHRC အပေါ် ရွာသားများဘက်မှ ယုံကြည်မှု ပျက်ယွင်းသွားခဲ့ပြီး အစည်းအဝေးကို ကူညီစီစဉ်ပေးခဲ့သော CBO မှာလည်း ရွာသားများနှင့် မျက်နှာပျက်ခဲ့ရသည်။⁸⁷

MNHRC သည် CSO နှင့် CBO များထံမှ ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် တောင်းဆိုမှုများကို တုံ့ပြန်ရာ၌လည်း စကားမမြဲခဲ့ပေ။ ပန်ကြားချက်တိုင်းကို အဆင်ပြေအောင် မတုံ့ပြန်နိုင်သည်ကို နားလည်ပေးနိုင်သော်လည်း MNHRC အနေဖြင့် နားလည်မှုလွဲခြင်း လျော့နည်းအောင် အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ဆက်သွယ်မှု တိုးတက်အောင် လုပ်သင့်ပေသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့်ပြောရလျှင် လွန်ခဲ့သည့် ၁၈ လအတွင်း MNHRC သို့ အောင်မြင်စွာ လက်လှမ်းဆက်သွယ် လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့သော CSO နှင့် CBO များမှာ ဆက်သွယ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်ပြဿနာမှ မကြုံခဲ့ကြဘဲ MNHRC ထံမှ တုံ့ပြန်မှုမှာလည်း မြန်ဆန်မှုရှိသည်ဟု ဆိုသည်။⁸⁸ သို့ရာတွင် ယင်း CSO နှင့် CBO များမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့် ရင်းမြစ်များ ကောင်းကောင်းရှိနေကြပြီး မြို့တွင် ဌာနချုပ် ရုံးစိုက်ထားသည်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်သည်။ MNHRC အကြောင်း သိမြင်မှုနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုမှာ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာအရ နည်းနေသေးပြီး အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် အလွန်ပင်နည်းပါးနေသေးသည်။⁸⁹

Copyright: Myo Min Soe/The Irrawaddy

ကျေးလက်ဒေသများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုနည်းပါးခြင်းကို ထိုဒေသများမှတက်လာသည့် တိုင်ကြားချက်များ၏ အရေအတွက် နည်းပါးနေမှုက ဖော်ပြနေသည်။ တိုင်ကြားမှုအများဆုံးလားသည့် ဒေသသုံးခုမှာ နိုင်ငံ၏လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်သော ရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီ နှင့် မန္တလေးတိုင်းတို့မှ⁹⁰ ဖြစ်ပြီး စတုတ္ထအများဆုံး တိုင်ကြားချက်များမှာ တတိယလူဦးရေအနည်းဆုံးဖြစ်သော နေပြည်တော်မှ ဖြစ်နေသည်။ မန္တလေးတိုင်းနှင့်တန့်တူ လူဦးရေရှိပြီး လတ်တလောအခြေအနေတွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားနေသည့် ရှမ်းပြည်နယ်မှ တိုင်ကြားမှုအရေအတွက်မှာမူ အဌမအဆင့်တွင်သာရှိသည်။⁹¹ ၂၀၁၃ ခုနှစ်ကတည်းက MNHRC အား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ပေးခဲ့သော ဆွီဒင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ရာအူးလ်ဝေါ်လင်ဘာဂ်ဌာန (RWI) ၏ အဆိုအရ CSO များသို့ လက်လှမ်းမီဆောင်ရွက်မှုမှာ “မကြာသေးသည့် နှစ်များအတွင်း လျော့ကျ” သွားခဲ့သည်။⁹²

သဘာဝကျစွာပင် MNHRC အနေဖြင့် ယုံကြည်မှု ပိုမိုတည်ဆောက်နိုင်ရန်အတွက် အမြန်တုံ့ပြန်သည့်နှုန်းကို ဆက်ထိန်းထားသင့်ပြီး တစ်ဖက်တွင်လည်း မှတ်ပုံတင်မထားသည့် အဖွဲ့များအပါအဝင် သိပ်မထင်ရှားသည့် မြို့ပြအခြေစိုက် မဟုတ်သော CSO များသို့ လက်လှမ်းမီဆောင်ရွက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကို အချိုးညီစွာ ဆက်မြှင့်တင်သွားသင့်သည်။ အကြောင်းမူ ယင်း CSO များသည် အများအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်မှု အခံရလွယ်ဆုံး ပြည်သူလူထုများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံ နေရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ

လွန်ခဲ့သည့် ၁၈ လတာ ကာလအတွင်း MNHRC သည် OHCHR၊ ကုလသမဂ္ဂအမျိုးသမီးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံတကာ ဒီမိုကရေစီ သတင်း ပေးပို့မှုအဖွဲ့ (Democracy Reporting International - DRI)၊ ရာအူးလ်ဝေါ်လင်ဘာဂ်ဌာန (RWI) အပါအဝင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း အတော်များများနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ လုပ်ခဲ့သည်။ RWI က MNHRC နှင့် တွဲလုပ်ရသည်ကို ကြီးမားစွာအကျိုးရှိသော အတွေ့အကြုံ အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီး နှစ်ဖက်စလုံးက စီမံကိန်းများကို ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက် ပြုခဲ့ကြောင်း၊ MNHRC သည် RWI ထံမှ တုံ့ပြန်အကြံပြုချက်များကို ၎င်း၏အလုပ်အစဉ်များထဲ တောက်လျှောက်ထည့်သွင်းခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။⁹³ MNHRC သည် ယင်းကဲ့သို့ အကျိုးရှိသော ပူးပေါင်း လုပ်ကိုင်မှုကို ဆက်လုပ်ရန် ကြိုးစားသင့်သည်။

အစိုးရ

MNHRC အဆိုအရ “မိမိတို့၏လုပ်ငန်းကို အာဏာပိုင်များက ဘယ်တော့မှမစွက်ဖက်ကြောင်း” ၎င်း၏လုပ်ငန်းသည် လက်ရှိအစိုးရ အောက်တွင် ပိုကောင်းမွန်ကြောင်း ဆိုထားသည်။⁹⁴ သို့ရာတွင် NLD ဦးဆောင်သည့်အစိုးရက MNHRC ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အစွမ်းကုန် တိုးပေးပြီး မြန်မာပြည်သူလူထုများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် လုံလောက်သောအခွင့်အာဏာပေးရန် မည်သို့သောဆန္ဒမျိုးရှိသည် ဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်းသေးပေ။ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဝင်းမြက အစိုးရသစ်အား သင်တန်းပေးရန် MNHRC က ကမ်းလှမ်းခဲ့သော်လည်း တုံ့ပြန်မှု မရသေးကြောင်း ဖော်ပြသည်။⁹⁵ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလက ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရထားသော အစိုးရခန့်အပ်ထားသည့် ဥပဒေရေးရာနှင့် အထူးကိစ္စရပ်များကော်မရှင်က အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများသို့ လှမ်းဆက်သွယ်ပြီး ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရန်အတွက် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ တောင်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေကို သုံးသပ်ဆန်းစစ်ထားသည့် အကြံပြု တိုက်တွန်းချက်များကို အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းထံမှ ရရှိခဲ့ပြီးနောက် ကော်မတီထံမှ တုံ့ပြန်မှု ပြန်မလာတော့ပေ။

၂၀၁၃ ခုနှစ်ကတည်းက MNHRC အား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့ပေးခဲ့သော ရာအူးလ်ဝေါ်လင်ဘာဂ်ဌာန (RWI) က “ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အခြားအုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအဖွဲ့များသို့ MNHRC ၏ လူ့အခွင့်အရေး လက်လှမ်းဆက်သွယ်မှုသည် ကောင်းမွန်စွာ အလုပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် တံခါးများပွင့်သွားစေခဲ့သည်”၊ “ယခုအခါ ဝန်ကြီးဌာနများသည် မိမိတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို သိမြင်နေကြပြီး တိုင်ကြားစာများကို သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်အတိုင်းအတာအတွင်း ပြန်ကြားကြသည်”⁹⁶ ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤအချက်မှာ မှန်ကန်နိုင်သော်လည်း အချို့ဝန်ကြီးဌာနများကမူ အပြင်းအထန် မတရားခံရသူများအတွက် တရားမျှတမှု အာမခံနိုင်ရန် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ထိထိရောက်ရောက် တုံ့ပြန်ရာတွင် နှောင့်နှေးနေပုံ ရသေးသည်။ ထို့ကြောင့် MNHRC အနေဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနများအတွင်း ဝန်ထမ်း အပြောင်းအလဲ မကြာခဏ ရှိတတ်သဖြင့် ၎င်းတို့၏ ထိတွေ့ဆက်သွယ်မှုကို မပြတ်ဆက်လုပ်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

မီဒီယာ

အင်းဝ အုပ်ချုပ်ဆိုင်ရာအမှုတွင် တွေ့မြင်ခဲ့ရသည့်အတိုင်း MNHRC ကို တာဝန်ခံခိုင်းရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ပြည်သူ လူထုများကြား မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ရန် မီဒီယာတွင် အခရာကျသောအခန်းကဏ္ဍရှိနေသည်။ သို့သော် မီဒီယာနှင့် MNHRC အကြား ဆက်ဆံရေးမှာ အားနည်းနေသေးပုံရသဖြင့် MNHRC အနေဖြင့် ၎င်း၏ထိတွေ့ဆက်သွယ်မှု တိုးတက်အောင် ပိုလုပ်ရန်လိုအပ်နေသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် MNHRC သည် သတင်း အချက်အလက်များကို ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာစွာဖြင့် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ကြော်ငြာရန် မီဒီယာကို ပိုမိုရှေ့ပြေးသည့် အသုံးပြုမှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

လွှတ်တော်

၂၀၁၅ ခုနှစ် နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာနှင့်ပတ်သက်၍ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ လွှတ်တော်ဆွေးနွေးပွဲက MNHRC အပေါ် လွှတ်တော်၏ယုံကြည်မှုမှာ နိမ့်ကျနေကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး^{၉၇} MNHRC အနေဖြင့် လွှတ်တော်နှင့် ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုများ တိုးတက်အောင်လုပ်ရမည်ကို ထောက်ပြနေသည်။ ကော်မရှင်၏ တာဝန်များမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမှာ အောက်လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အထက်လွှတ်တော်မှ ကော်မရှင်သို့လွှဲပြောင်းပေးလာသည့် ကိစ္စမှန်သမျှကို တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်ပေးရန်ဖြစ်သည်။^{၉၈} သို့ဖြစ်၍ MNHRC ကို ပိုမိုရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိနှင့် တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်အသုံးပြုရန်မှာလည်း လွှတ်တော်၏တာဝန် ဖြစ်လာပြီး အရေးကြီးသည့်ကိစ္စများကို MNHRC ၏ အာရုံစိုက်မှုရလာအောင် သယ်ဆောင်လာခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

Copyright: Myo Min Soe/The Irrawaddy

အပိုင်း (၃)

အကဲဖြတ်သုံးသပ်ချက် သို့မဟုတ် နိဂုံးချုပ်ချက်နှင့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

MNHRC က ၎င်း မည်မျှအလုပ်ဖြစ်ကြောင်း အချိန်ကသက်သေပြလိမ့်မည်ဟု တောက်လျှောက် ပြောနေခဲ့သော်လည်း စတင်တည်ရှိလာပြီး ခြောက်နှစ်ကြာသည်အထိ ယင်းအဖွဲ့ကြီးမှာ ပြောင်းလဲမှုမရှိဘဲ အစိုးရ သို့မဟုတ် စစ်တပ် မကြိုက်နိုင်သည့် အရာမှန်သမျှ လုပ်ဆောင်ရန် အထူး တွန့်ဆုတ်နေဆဲဖြစ်သည်ဟူသော မူလဝေဖန်ချက်များအတိုင်း ဆက်ဖြစ်နေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ICC-SCA အစီရင်ခံစာတွင် MNHRC အနေဖြင့် ပါရီအခြေစိုက်မှုများနှင့် ညီညွတ်စေရန်အတွက် ပြောင်းလဲရမည့် အဓိက ကဏ္ဍခုနစ်ခုကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ကော်မရှင်က ယင်းခုနစ်ချက်ထဲမှ တစ်ခုကို ပြင်ဆင်ရန် ကော်မရှင်အတွက် ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်ကို သမ္မတရုံးမှမယူဘဲ လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် ရယူရန် ကဲ့သို့သော ပြုပြင်ရေး ခြေလှမ်းအချို့ လှမ်းခဲ့သော်လည်း အခြားခြောက်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ တိုးတက်မှုမည်မျှ ရှိမည်ကို စောင့်ကြည့်ရန် လိုအပ်နေသေးသည်။

MNHRC ၏ လက်ဖျားခါလောက်သော အားနည်းချက်မှာ အစိုးရ၊ စစ်တပ်တို့နှင့် လွှတ်လွှတ်ကင်းကင်းဖြင့် နိုင်ငံအတွင်း ထိခိုက်လွယ်ဆုံး ပြည်သူလူထုများအတွက် ရပ်တည်ပြောပေးသောသူ ဖြစ်နေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အောက်ခြေတွင် MNHRC သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားရာဒေသများ၌ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဒဏ် ခံရသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန် ထင်ထင်ရှားရှား ချို့တဲ့နေစေခဲ့သည်။ သက်ဆိုင်ပတ်သက်သူများအားလုံး အသိအမှတ်ပြုထားသည့်အတိုင်း MNHRC ၏မအောင်မြင်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်သားအုပ်ချုပ်ရေးဆီသို့ အကူးအပြောင်းတွင် ရင်ဆိုင်နေရသော အထွေထွေအဟန့်အတားများကို အမှန်ပင် ထင်ဟပ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် MNHRC ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများမှာ မြန်မာအုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍပေါ် အလွန်မှီခိုနေရသဖြင့် ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို တွန်းအားပေးခြင်း၊ ကော်မရှင်၏ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ဖိအားပေးခြင်း၊ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများက MNHRC ၏ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို ပိုမိုမြန်ဆန်စွာ တုံ့ပြန်ရန် ဖိအားပေးခြင်းတို့ကို NLD ဦးဆောင်သည့် အစိုးရကလည်း ပို၍ ကူညီလုပ်ဆောင်ပေးသင့်သည်။ လက်ရှိတွင်မူ NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရသည် MNHRC ကို အသုံးပြုရန် တွန့်ဆုတ်နေပုံရသည်ကို ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ချိုးဖောက်မှုများ ကိုင်တွယ်ရန် သီးခြားကော်မရှင်အချို့တည်ထောင်ခဲ့မှုတွင် တွေ့နိုင်သလို အစိုးရသစ်က MNHRC နှင့် မည်သို့ဆက်ဆံမည်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လက မေးခဲ့သည့်အခါ NLD ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ ဦးဝင်းထိန်က “ကျနော်မသိဘူး။ သူတို့ကို ကျနော် ဂရုမစိုက်ဘူး”^{၇၉} ဟု ပြန်ဖြေဆိုခဲ့ခြင်းမျိုး ကဲ့သို့ ၎င်း၏ကိုယ်စားလှယ်များပြောသည့် အေးတိအေးစက်စကားများအရ သိရှိနိုင်ပါသည်။ မြန်မာအစိုးရထံမှ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြု လုပ်ဆောင်လှုပ်ရှားမှု ပိုမိုရပါက MNHRC သည် လက်တွေ့နှင့် ကင်းကွာပြီး မိမိဖာသာ အကောင်းမြင်နေသည့် နွဲ့ထဲ ဆက်နစ်နေမည်ဖြစ်ပြီး ကော်မရှင်အပေါ် အများပြည်သူအားကိုးမှုနှင့် ယုံကြည်မှုမှာမူ ဆက်လက် ယိုယွင်းနေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ဆိုးဝါးသည့်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို MNHRC ကကိုင်တွယ်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းအတွက် ကော်မရှင်ဥပဒေ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးပတ်ဝန်းကျင်ကိုသာ လက်ညှိုးထိုး၍ မရနိုင်ပါ။ ဤအကန့်အသတ်များ အတွင်းမှာပင်လျှင် MNHRC သည် လက်ရှိလုပ်နေသည်ထက်ပို၍ လုပ်စရာနေရာရှိပါသည်။ အားနည်းချက်များ ရှိသော်လည်း ကော်မရှင်ဥပဒေကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်ကြည့်လျှင် ဤဌာန၌ လူ့အခွင့်အရေး အားပေးမြှင့်တင်ရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်လည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအား ကောင်းကျိုးပြုရန်လည်းကောင်း ကျယ်ပြန့်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုအနေဖြင့် MNHRC သည် ကော်မရှင်ဥပဒေ၏ ဝေဝါးမှုကို (၎င်းစုံစမ်းစစ်ဆေးရမည်ဆိုသည့် ချိုးဖောက်မှုများ၏သဘောသဘာဝ အဝန်းအဝိုင်းကို တိုးချဲ့ခြင်းမျိုး) အကောင်းဆုံး အသုံးချရန် ပိုလုပ်နိုင်ပြီး မိမိဖန်တီးထားသည့် ဆန္ဒစွန့်နယ်နိမိတ်များအောက်၌ လှုပ်ရှားလည်ပတ်နေရာမှ အပြင်သို့ တိုးထွက်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ ဒေသများနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးမှုနှင့် အားပေးမြှင့်တင်မှုအပေါ်သာ အလေးပေးခြင်းထက် နိုင်ငံတွင် အာဏာအရှိဆုံးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော စစ်တပ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်များအား တာဝန်ခံစေခြင်းကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ကျူးလွန်သူများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ရန် ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် အများပြည်သူ အာရုံမစိုက်မိကြသည့် အမှုများကို ကိုင်တွယ်ခြင်းနှင့် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ခိုင်မာအောင် စနစ်တကျလုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုး လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ကော်မရှင်သည် ၎င်း၏ နည်းနာပိုင်းတွင် ပိုမို၍ တက်တက်ကြွကြွ ရှေ့ဆောင်နိုင်သည်။ ဤခြေလှမ်းများသည် ကော်မရှင်အပေါ် ပြည်သူလူထု၏ ယုံကြည်မှုနှင့် လွှတ်တော်၏ယုံကြည်မှုကို တိုးမြှင့်တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သောခြေလှမ်းများပင်ဖြစ်ပြီး မိမိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဖြည့်တင်းရန်အတွက် အခရာကျနေပါသည်။

အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

မြန်မာအစိုးရသို့ (အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ)

- ♦ ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်အတွက် လွှတ်တော်အား ထောက်ခံမှုပေးရန်၊
- ♦ လုံခြုံရေးအတွက် အစောင့်အရှောက် အာမခံချက်ဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားရာနယ်မြေများ၌ ချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားဆဲဒေသများနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဒေသများသို့ အဆီးအတားမရှိ ဝင်ထွက်ခွင့်ပေးရန်လည်းကောင်း ကော်မရှင်အား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ တိတိလင်းလင်းပေးရန်၊
- ♦ မှတ်ပုံတင်မထားသည့် အဖွဲ့များမှ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်နိုင်ရန် ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းပုံ ပြဌာန်းချက်ကို တိုးချဲ့ရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဝန်ထမ်းများအတွင်း အလွှာစုံစနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကွဲပြားခြားနားသော စံ သတ်မှတ်ချက်များအတွက် အချိုးအစားအရေအတွက် သတ်မှတ်ရန်၊ ဥပမာအားဖြင့် အဖွဲ့၏ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်နှင့် ဝန်ထမ်း အနည်းဆုံး သုံးပုံတစ်ပုံသည် လိင်ပိုင်း သို့မဟုတ် ကျား/မ ဆိုင်ရာ၊ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများမှ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးအတွေ့အကြုံရှိသော အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများမှ ဖြစ်စေရန် သတ်မှတ်ရန်၊
- ♦ ထိလွယ်ရလွယ်ကိစ္စရပ်များကို စုံစမ်းရေးစစ်ဆေးမှုအပေါ် လက်တုံ့ပြန်မှုအား ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ ထုတ်ပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ လွှတ်လပ်သည့်ယန္တရားတစ်ခု ထူထောင်ရန်၊
- ♦ ရွေးချယ်ရေးလုပ်ငန်းများကို ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာအောင်လုပ်ရန်၊ ဥပမာအားဖြင့် ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ဝင်များ အမည်ကို လူသိရှင်ကြား ကြေညာပြီး စည်းကမ်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ဖယ်ရှားနိုင်မည်၊
- ♦ ချုပ်နှောင်ထိန်းသိမ်းသည့် နေရာများသို့ သွားရောက်ရာတွင် ကြိုတင်အကြောင်းကြားစာ ပေးပို့စရာမလိုအပ်ဘဲ သွားခွင့်ရှိနိုင်ရန် ကြိုတင်အသိပေးရေးပုဒ်မကို ဖယ်ရှားရန်၊
- ♦ မည်သည့်တရားရုံးတွင်မဆို ရင်ဆိုင်နေဆဲအမှုများ သို့မဟုတ် တရားရုံးတစ်ခုခုက “အပြီးအပြတ် အမိန့်ချမှတ်ပြီးသည့် အမှုများ” ကို ကော်မရှင်က စုံစမ်းခွင့်ပြုရန်၊
- ♦ ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့မှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်နှစ်ဦးကို သမ္မတက မရွေးဘဲ လွှတ်တော်က ရွေးချယ်ရေး အာမခံရန်နှင့် ၎င်းတို့သည် လွှတ်တော်အတွင်းမှ ကွဲပြားခြားနားသော နိုင်ငံရေး အင်အားစုများကို ကိုယ်စားပြုစေရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်လောင်းများ အမည်စာရင်းတင်သွင်းရန် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းခြင်းအပါအဝင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသတ်မှတ်ရန်၊
- ♦ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများမှ တုံ့ပြန်မှုမှာ ကျေနပ်ဖွယ်မရှိပါက ကော်မရှင်က လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်ဘဏ္ဍာငွေများကို လွှတ်တော်၌ မဲခွဲမှုဖြင့် ခန့်ခွဲချမှတ်ပေးရမည်ဟု သီးသန့်ပြဌာန်းရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်ဘတ်ဂျက်ကို ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာတွင် ကော်မရှင်၏ အသုံးစားရိတ်အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရှိ စာတစ်ကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြပေးခြင်းမျိုးဖြင့် ပြည်သူလူထုများသိနိုင်ရေး လုပ်ဆောင်ပေးရန်၊
- ♦ ပုဒ်မ ၂၂(ည) နှင့် ပုဒ်မ ၄၅ တို့မှ “သင့်လျော်သလို” စကားရပ်၊ ပုဒ်မ ၃၉ မှ “လိုအပ်ပါက” စကားရပ်တို့ကို ပယ်ဖျက်၍ ပုဒ်မ ၂၂(၃) တွင် “အများပြည်သူသို့” စကားရပ်ထပ်ထည့်ကာ ကော်မရှင်၏ အစီရင်ခံစာများနှင့် တွေ့ရှိချက်များကို ပုံမှန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် စနစ်တကျ ထုတ်ဝေရေးအာမခံရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရာတွင် ရာထူးနေရာများကို လူသိရှင်ကြားကြော်ငြာခြင်းမျိုး လုပ်ဆောင်ကာ လွတ်လပ်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်အတွက် အာမခံရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပြီး ကော်မရှင်၏ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို လေးစားလိုက်နာ အကောင်အထည်ဖော်ကာ နိုင်ငံရေးစိတ်ဆန္ဒ ပြသရန်၊ နှင့်
- ♦ ၂၀၁၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကော်မရှင်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်နှင့် ကော်မရှင်၏လွတ်လပ်မှုကို တလေးတစား ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ရန်။

လွှတ်တော်သို့

- ♦ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးများတွင် ကော်မရှင်၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာအပေါ် အရေးပါသည့် ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပရန်နှင့် ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအပါအဝင် ကော်မရှင်နှင့် ပတ်သက်သော အများပြည်သူအတွင်းကြားနာပွဲများ ကျင်းပရန်၊ နှင့်
- ♦ ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရန်အတွက် အဆိုတင်သွင်းရန်။

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သို့

- ♦ ကော်မရှင်ဥပဒေကို ပါရီအခြေခံမူများနှင့် ပိုမိုညီညွတ်အောင် "ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်၊ သဘောထားကြီးကြီး၊ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ"¹⁰⁰ အဓိပ္ပါယ်ဖော်ရန်၊
- ♦ ပါရီအခြေခံမူများနှင့်အညီ ကော်မရှင်ဥပဒေကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရနှင့်လွှတ်တော်ကို ဖိအားပေးရာတွင် ပိုမိုအစပျိုးဆောင်ရွက်မှု လုပ်ဆောင်ရန်။

လူ့အခွင့်အရေးမူဝါဒနှင့် ဥပဒေဌာနခွဲ

- ♦ GANHRI-SCA ၏ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို လေ့လာသုံးသပ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်၏ အလုပ်များသည် မယ်ရီဒါကြေညာချက်နှင့် ဘဲလ်ဂရိတ်အခြေခံမူများကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်များနှင့်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များကို လိုက်နာရေး အာမခံရန်၊
- ♦ မဟာဗျူဟာအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်းအပါအဝင် ကော်မရှင်၏အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များ ရေးဆွဲဖော်ထုတ်ရာတွင် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားအဓိက သက်ဆိုင်နေသူများထံမှ သဘောထား အကြံဉာဏ်ရယူရန်၊
- ♦ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များ၊ အထူးသဖြင့် အဓိက နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် ကိုးခုကို လက်မှတ်ထိုး အတည်ပြုပြီး မြန်မာလွှတ်တော်အား တက်ကြွစွာ ဆက်လက်အားပေးရန်၊
- ♦ တွန်းအားထပ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ပြည်တွင်းမီဒီယာနှင့် လိုအပ်ပါက နိုင်ငံတကာမီဒီယာကို အသုံးပြုရာတွင် ပိုမိုရှေ့ဆောင်မှုရှိသည့် နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးရန်၊
- ♦ ဥပဒေမူကြမ်းများ သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ချက်အဆိုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများသို့ မှတ်ချက်များ မတင်ပြမှီ CSO များနှင့် အရေးပါသည့် အများပါဝင်မှုရှိသော တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုရှိရေး အာမခံရန်၊ နှင့်
- ♦ ဥပဒေမူကြမ်းများ သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ချက်အဆိုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းရေးအတွက် CSO များကို ဖိတ်ခေါ်ရန် အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများအား တွန်းအားပေး တိုက်တွန်းရန်။

လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဌာနခွဲ

- ♦ တိုင်ကြားချက်များ တင်သွင်းရေးလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး တိုင်ကြားသူလုံခြုံရေးအား လျှို့ဝှက်ကာကွယ်ထားပေးရန်အတွက် ဥပဒေဖြင့် သတ်မှတ်ထားကြောင်း ဖော်ပြခြင်းကဲ့သို့ ကော်မရှင်က အများပြည်သူအား ပညာပေးရန်၊
- ♦ ကော်မရှင်သို့ပေးပို့သည့် တိုင်ကြားချက်ပုံစံဖြင့် မဟုတ်စေကာမူ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်အပေါ် အရေးယူကိုင်တွယ်ရန် အစပျိုးဆောင်ရွက်မှု ပြုလုပ်ရန်၊
- ♦ တိုင်ကြားသူများနှင့် သက်ဆိုင်ရာသက်သေများ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းမခံရအောင် ကာကွယ်ပေးရေး အာမခံရန်အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၊ လွှတ်တော်၊ မြန်မာစစ်တပ်နှင့် အခြားဥပဒေကြပ်မတ်ရေးဌာနများအကြား သတင်းအချက်အလက် မျှဝေရာတွင် လျှို့ဝှက်ရေးမူဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- ♦ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့များ၊ အထူးသဖြင့် အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများက လေးစားလိုက်နာစေရန်အတွက် လူ့အခွင့်အရေး စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို နိုင်ငံရေးဖိအားနှင့် တွဲဖက်ရန်၊ နှင့်
- ♦ တိုင်ကြားချက်များ လက်ခံခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ကဏ္ဍအားလုံးကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများထံမှ အကူအညီရယူရန်။

လူ့အခွင့်အရေး အားပေးမြှင့်တင်ရေးဌာနခွဲ

- ♦ အောက်ခြေစစ်သားများ၊ ရဲအရာရှိများ၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရပုဂ္ဂိုလ်များအား လူ့အခွင့်အရေး သင်တန်းပေးရန်၊ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အဆိုးဆုံးဖြစ်နေသော ကျေးလက်တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် လုပ်ဆောင်ရန်၊
- ♦ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ မိမိ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအကြောင်း အပစ်ပယ်ခံ ထိခိုက်လွယ်ရပ်ရွာလူထုများအား ပညာပေးနိုင်ရေး ကျေးလက်ဒေသများတွင် လုံလောက်သောရင်းမြစ်များဖြင့် ရုံးခွဲများပို့ဖွင့်ရန်၊
- ♦ CSO အငယ်များ၊ အောက်ခြေ CBO များနှင့် ပိုမိုထိတွေ့ဆက်ဆံရန်၊ နှင့်
- ♦ လုပ်ဆောင်မည့် လှုပ်ရှားမှုများ၊ သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများစုစည်းချက်၊ ကော်မရှင်ရေးဆွဲအသုံးပြုနေသော လူ့အခွင့်အရေးသင်တန်း စာစောင်စာတမ်းများကို အလွယ်တကူရှာဖွေရယူနိုင်သည့် database စာရင်းစု စသဖြင့် ထိခိုက်လွယ်လူထုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွက် အသုံးဝင်မည့်ရင်းမြစ်များကို အွန်လိုင်းတွင် ထည့်သွင်းထားရှိပေးရန်။

ပွင့်လင်းမြင်သာရေး

- ◆ သုံးစွဲသူများ ပိုမိုအဆင်ပြေစေရေးအတွက် ဝက်ဘ်ဆိုက်ကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင်လုပ်ဆောင်ရန်၊
- ◆ လိုအပ်သလို လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းလျက် တိုင်ကြားမှုများနှင့် တုံ့ပြန်မှုများအားလုံးကို အွန်လိုင်းတွင် လူသိရှင်ကြားလုပ်ရန်၊
- ◆ အွန်လိုင်းတွင် အသေးစိတ်ညွှန်ကြားချက်များ ဖော်ပြပေးခြင်းအပါအဝင် တိုင်ကြားချက်များတင်ပြရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပိုမိုရှင်းလင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရန်၊
- ◆ တိုင်ကြားချက်ပုံစံများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဒေသခံဘာသာစကားများဖြင့် အလွယ်တကူ ရနိုင်ရန်အတွက် အာမခံရန်၊
- ◆ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၊ CSO များ၊ နိုင်ငံတကာဌာနများနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုရလဒ်များကိုလည်းကောင်း၊ အစီရင်ခံစာများအားလုံးကိုလည်းကောင်း ပိုမို၍အချိန်နှင့်တပြေးညီ လူသိရှင်ကြားကြေညာရန်၊
- ◆ ဘဏ္ဍာရေး ကြေညာချက်များကို အွန်လိုင်းတွင် လူသိရှင်ကြားဖော်ပြရန်၊ နှင့်
- ◆ နှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများအားလုံးကို အွန်လိုင်းတွင် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ထုတ်ပြန်ရန်။

နိုင်ငံတကာအလှူရှင်အသိုင်းအဝိုင်းသို့

- ◆ ပါရီအခြေစိုက်မှုများနှင့်လည်းကောင်း၊ ဘဲလ်ဂရီအခြေစိုက်မှုများ၊ မယ်ရီဒါကြေညာစာတမ်း၊ အီဒင်ဘာရာကြေညာစာတမ်း အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကြေညာစာတမ်းအားလုံး အခြေစိုက်မှုအားလုံးနှင့်လည်းကောင်း၊ အပြည့်အဝကိုက်ညီပြီး ထိရောက်မှုရှိသည်အထိ ကော်မရှင်အား အရည်အချင်းမြှင့်တင်ရေး ဆက်လက်ကူညီလုပ်ဆောင်ပေးရန်၊
- ◆ ကော်မရှင် အားကောင်းစေရေးအတွက် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်လည်းကောင်း၊ အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အဝန်းအဝိုင်းဖွင့်ပေးရန်နှင့် အသိအမှတ်ပြုရန်လည်းကောင်း လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရအား တွန်းအားပေးရန်၊ နှင့်
- ◆ အစိုးရနှင့်လည်းကောင်း၊ ကော်မရှင်နှင့်လည်းကောင်း တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများ တက်ကြွစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အချိန်မှန်နောက်ဆက်တွဲ ဆက်ဆံကိုင်တွယ်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန်။

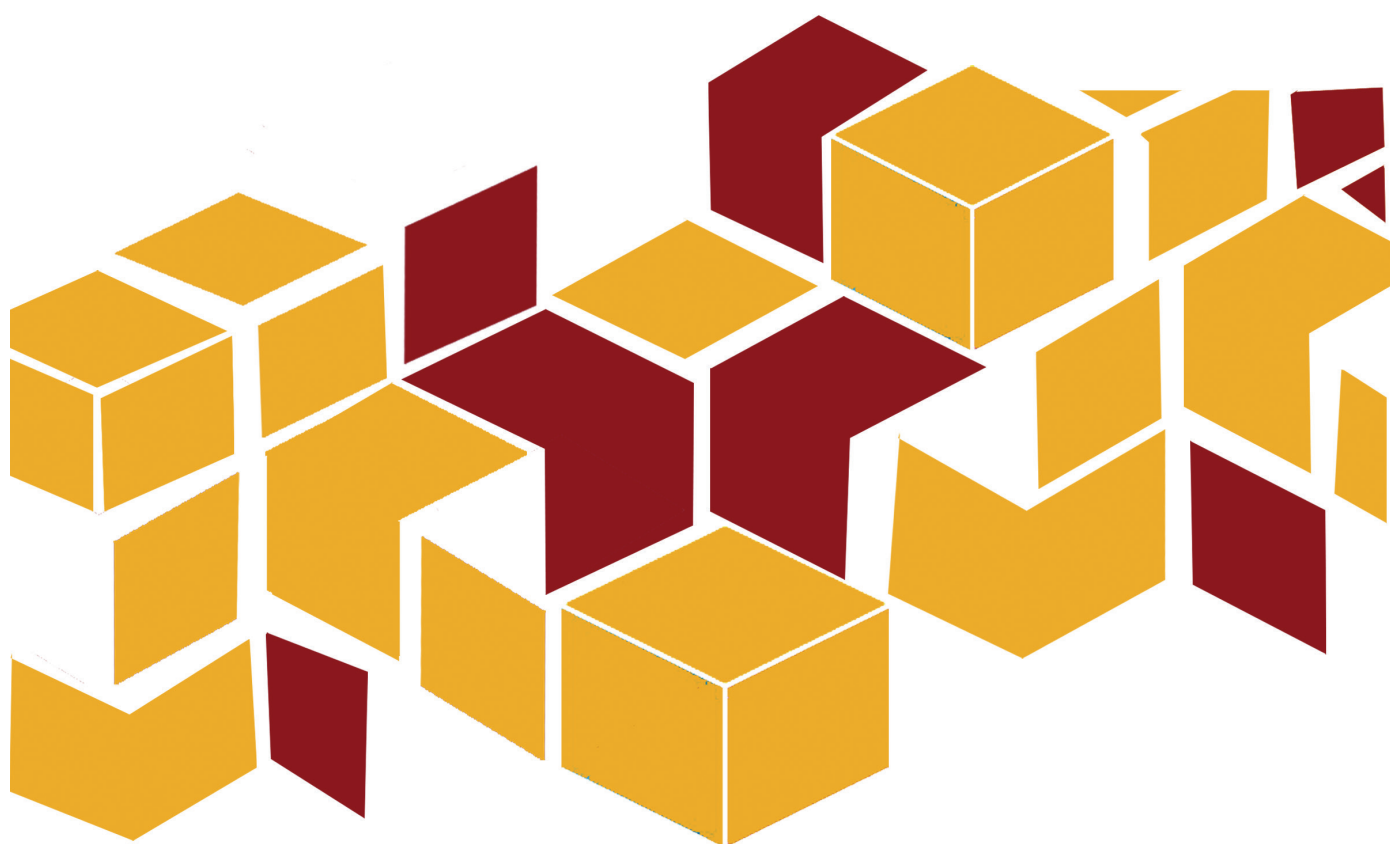
ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းကွန်ရက်သို့

- ◆ ကော်မရှင်၏ထိရောက်မှု အားကောင်းစေရန်အတွက် ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးအတွက် စည်းရုံးလှုပ်ရှားရန်၊
- ◆ တိုင်ကြားချက်များ တင်သွင်းရာတွင် ကူညီခြင်းကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများကို ကော်မရှင်နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်ရန် ကူညီပေးရန်၊
- ◆ ကော်မရှင်၏လုပ်ဆောင်ချက်ကို ချီးကျူးအသိအမှတ်ပြုရမည့်အခြေအနေများ သို့မဟုတ် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတိုင်း မလုပ်နိုင်သည့်အခြေအနေများကို မီဒီယာနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးယန္တရားများက အာရုံစိုက်လာအောင် ထောက်ပြခြင်းဖြင့် ကော်မရှင်အား တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှု ရှိစေရေး လုပ်ဆောင်ရန်။

1. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), accessed 20 April 2017, <http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20FINAL%20REPORT%20-%20NOVEMBER%202015-English.pdf>.
2. Assistance Association for Political Prisoners (AAPP), 16 June 2017, <http://aappb.org/2017/06/monthly-chronology-of-may-2017-and-current-political-prisoners-list/>
3. UN News, 6 February 2017, <https://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56117#.WQ8AfeWGPIU>.
4. UN OCHA, May 2017, <http://www.unocha.org/myanmar>
5. Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), 14 February 2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ROAP_Snapshot_170214.pdf.
6. MNHRC 2015 Annual Report, <http://www.mnhrc.org.mm/en/publication/2015-annual-report/>.
7. Los Angeles Times, 1 July 2015, <http://www.latimes.com/world/asia/la-fg-ff-myanmar-elvis-20150701-story.html>.
8. Burma Partnership, 27 September 2016, <http://www.burmapartnership.org/2016/09/latest-human-rights-abuse-case-demonstrates-urgent-need-to-reform-the-myanmar-national-human-rights-commission/>.
9. Radio Free Asia, 6 October 2016, <http://www.rfa.org/english/news/myanmar/myanmar-national-human-rights-commissioners-10062016153158.html>.
10. Myanmar Times, 29 September 2014, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/11803-rights-body-shake-up-under-fire.html>.
11. Myanmar Times, 29 July 2016, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/21640-mps-and-human-rights-commission-spar.html>.
12. Forum Asia, 18 November 2015, <https://www.forum-asia.org/?p=19742>.
13. ICC ကို Global Alliance of NHRIs (GANHRI) ဟု ၂၀၁၆ ခု မတ်လတွင် အမည်ပြောင်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ မတ်လမတိုင်မီ လှုပ်ရှားမှုများ သို့မဟုတ် စာရွက်စာတမ်းများကို ရည်ညွှန်းရာတွင် ICC-SCA ဟုသုံးနှုန်းမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းရက်စွဲနောက်ပိုင်းအတွက် GANHRI-SCA ဟု သုံးနှုန်းမည်။
14. ICC-SCA Report – November 2015, <http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20FINAL%20REPORT%20-%20NOVEMBER%202015-English.pdf>.
15. ပါရီအခြေစိုက်မှုများ ဆိုသည်မှာ ၁၉၉၃ ခု ဒီဇင်ဘာ ၂၀ ရက် ကုလ အထွေထွေညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက် ၄၈/၁၃၄ ဖြင့် ချမှတ်ခဲ့သည့် အမျိုးသားဌာနများ၏ အဆင့်အတန်းနှင့်ဆိုင်သော အခြေခံမှုများကို ရည်ညွှန်းသည်။
16. Irrawaddy, 27 October 2015, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/burmas-human-rights-commission-courts-credibility-ahead-of-un-review.html>.
17. OHCHR, accessed 5 May 2017, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx>.
18. Myanmar National Human Rights Commission Law, 2014, http://www.burmalibrary.org/docs23/2014-03-28-Myanmar_Human_Rights_Commission_Law-21-en.pdf.
19. MNHRC, accessed 20 April 2017, <http://www.mnhrc.org.mm/en/about/commissioners/>.
20. ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် MNHRC သို့ အမှုတမူ ရောက်လာရာ ရာဇဝတ်မှု တရားမျှတရေးနောက်မလိုက်ဘဲ အပ်ချုပ်ဆိုင် မိသားစုထံ၌ အလုပ်လုပ်နေရင်း နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခံရသည့် အိမ်တွင်းအလုပ်သမား နှစ်ဦးအတွက် ငွေကြေးဖြင့် ကြေးအေးအောင် ကြားဝင်ညှိပေး ခဲ့သဖြင့် မြန်မာမီဒီယာများတွင် ဒေါသတကြီးဖြစ်စေခဲ့သည်။ အမှုဖြစ်စဉ်လေ့လာချက် ၂ ကိုကြည့်ပါ။
21. Interview with MNHRC Chairperson, Yangon, May 2017; MNHRC 2015 Annual Report.
22. အွန်လိုင်းတွင် မြန်မာဘာသာဖြင့် ရှာဖွေ၍ တစ်ခုမှ မတွေ့ရပါ။ ဤအချက်ကို CSO နှစ်ဦးနှင့် အင်တာဗျူးရာ အတည်ပြုထားသည်။
23. Interview with CSO that focuses on human rights education, Yangon, May 2017.
24. State Counsellor Office, accessed 20 April 2017, <http://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/228>.
25. President's Office, accessed 8 May 2017, <http://www.president-office.gov.mm/en/?q=briefing-room/Burma> 77. Burma Partnership, 15 September 2016, <http://www.burmapartnership.org/2016/09/assistance-association-for-political-prisoners-burmas-statement/>.
26. Myanmar National Human Rights Commission Law, 2014.
27. MNHRC, accessed 20 April 2017, <http://www.mnhrc.org.mm/en/about/commissioners/>.
28. Email interview with Karen Human Rights Group, May 2017.
29. Myanmar Now, 27 April 2017, <http://www.myanmar-now.org/news/i/?id=53be3354-a14b-4cff-a137-967bd9712730>.
30. Los Angeles Times, July 1 2015, <http://www.latimes.com/world/asia/la-fg-ff-myanmar-elvis-20150701-story.html>.
31. Los Angeles Times, July 1 2015, <http://www.latimes.com/world/asia/la-fg-ff-myanmar-elvis-20150701-story.html>.
32. Interviews with CBO in Shan State, and domestic journalist in Yangon, May 2017.
33. Interviews with 8 CSOs and CBOs in Yangon and Shan State, May 2017; also evidenced by years of observation and engagement with civil society by the authors of this report.

34. Myanmar Times, 29 September 2014, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/11803-rights-body-shake-up-under-fire.html>.
35. ICC-SCA, November 2015, <http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20FINAL%20REPORT%20-%20NOVEMBER%202015-English.pdf>.
36. MNHRC 2015 Annual Report, <http://www.mnhrc.org.mm/en/publication/2015-annual-report/>; MNHRC financial procedures (Myanmar Language), 2016, <http://www.mnhrc.org.mm/publication/%E1%80%84%E1%80%B%E1%80%B1%E1%80%80%E1%80%BC%E1%80%B1%E1%80%B8%E1%80%86%E1%80%AD%E1%80%AF%E1%80%84%E1%80%BA%E1%80%9B%E1%80%AC%E1%80%9C%E1%80%AF%E1%80%95%E1%80%BA%E1%80%91%E1%80%AF%E1%80%B6%E1%80%B8/>.
37. ICC-SCA, November 2015, <http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20FINAL%20REPORT%20-%20NOVEMBER%202015-English.pdf>.
38. ဤကိစ္စမှာ လက်ရှိလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်နေဆဲဒေသများကိုရော၊ EAO များမရှိဘဲ မြန်မာစစ်တပ် လှုပ်ရှားခဲ့သည့် အရပ်သားဒေသများကိုပါ ရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခု အောက်တိုဘာလ ရိုဟင်ဂျာစစ်သွေးကြွများက နယ်စပ်တွင် တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပြီး နောက်ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း အခြေအနေမျိုး
39. MNHRC, 27 February 2015, <http://www.mnhrc.org.mm/en/2015/02/press-release-by-the-myanmar-national-human-rights-commission-on-the-armed-conflict-in-laukkaing-area/>.
40. MNHRC (Myanmar language), accessed May 12, 2017, <http://www.mnhrc.org.mm/my-news/>.
41. OHCHR, 3 February 2017, <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf>.
42. Interview with MNHRC Chairperson, Yangon, May 2017.
43. Irrawaddy, 8 March 2016, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/can-burmas-human-rights-commission-fight-sexual-violence-in-conflict-areas.html>.
44. MNHRC Law, 2014.
45. Myanmar Now, 27 April 2017, <http://www.myanmar-now.org/news/i/?id=53be3354-a14b-4cff-a137-967bd9712730>; also evidenced by trend since 2011, see MNHRC Three Year Report 2011-2014, <http://www.mnhrc.org.mm/en/publication/three-year-report-2011-2014/>.
46. MNHRC (Myanmar language), August 2016, <http://www.mnhrc.org.mm/2016/08/%E1%80%86%E1%80%B1%E1%80%AC%E1%80%84%E1%80%BA%E1%80%9B%E1%80%BD%E1%80%80%E1%80%BA%E1%80%81%E1%80%BB%E1%80%80%E1%80%BA%E1%80%A1%E1%80%99%E1%80%BE%E1%80%90%E1%80%BA%E1%80%85%E1%80%89%E1%80%BA%E1%80%81%E1%80%87/>.
47. Myanmar Times, 27 July 2016, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/21585-human-rights-commission-urges-action-in-investigation-of-kachin-teachers-murder.html>.
48. Irrawaddy, 8 March 2016 <https://www.irrawaddy.com/news/burma/can-burmas-human-rights-commission-fight-sexual-violence-in-conflict-areas.html>.
49. Interview with, CSOs, Yangon, May 2017.
50. ICC-SCA, November 2015.
51. Interview with domestic journalist, Yangon, May 2017.
52. There was a total of three girls who suffered domestic abuse at Ava Tailoring, however, one, Ma Tin Tin Khine, did not receive the payout.
53. Irrawaddy, 19 September 2016, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/rangoon-family-who-enslaved-girls-for-years-settle-case-for-4000.html>.
54. Interview with civil society member familiar with MNHRC, Yangon, May 2017.
55. The Myanmar Times, 22 September, 2016. <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/22670-mnhrc-defends-itself-against-public-outrage-in-child-torture-case.html><http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/22670-mnhrc-defends-itself-against-public-outrage-in-child-torture-case.html>
56. Open letter to President U Htin Kyaw from 142 CSOs. Available at <http://www.burmapartnership.org/2016/09/26837/>
57. Interview with civil society member who interacted with the girls and families, Yangon, May 2017.
58. Email interview with CSO working on political prisoners, May 2017.
59. MNHRC (Myanmar language), <http://www.mnhrc.org.mm/%E1%80%99%E1%80%BC%E1%80%94%E1%80%BA%E1%80%99%E1%80%AC%E1%80%94%E1%80%AD%E1%80%AF%E1%80%84%E1%80%BA%E1%80%84%E1%80%B6%E1%80%A1%E1%80%99%E1%80%BB%E1%80%AD%E1%80%AF%E1%80%B8%E1%80%9E%E1%80%AC%E1%80%B8/>

60. See civil society petition, <http://www.burmapartnership.org/2016/09/latest-human-rights-abuse-case-demonstrates-urgent-need-to-reform-the-myanmar-national-human-rights-commission/>; and open letter to the President signed by 142 CSOs, <http://www.burmapartnership.org/2016/09/26837/>.
61. MNHRC Annual Report 2015.
62. APF, 8 November 2016, <http://www.asiapacificforum.net/resources/work-myanmar-nhrc-apf21/>
63. APF, 8 November 2016, <http://www.asiapacificforum.net/resources/work-myanmar-nhrc-apf21/>
64. Interview with MNHRC Commissioner, Yangon, May 2017.
65. Email interview with CSO working on political prisoners, May 2017.
66. Email interview with CSO working on political prisoners, May 2017.
67. Irrawaddy, 12 October 2016, <https://www.irrawaddy.com/news/myingyan-prison-warden-investigated-protest.html>.
68. Email interview with CSO working on political prisoners, May 2017.
69. MNHRC Law, 2014.
70. MNHRC 2015 Annual Report; material on the MNHRC's 2016 promotion activities provided to the authors of this report by the MNHRC.
71. Myanmar Now, 8 November 2016, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/yangon/24169-prison-officials-to-be-offered-human-rights-training.html>.
72. Myanmar Times, 27 March 2017 <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/25465-primary-school-curriculum-to-include-human-rights-subject.html>.
73. Interviews with three CBOs in Shan State, May 2017.
74. Interview with CSO based in Shan State, May 2017.
75. MNHRC Law, 2014.
76. OHCHR, http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/MMR/INT_CEDAW_IFN_MMR_24177_E.pdf.
77. OHCHR, accessed May 12, 2017, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.
78. Burma Partnership, 15 September 2016, <http://www.burmapartnership.org/2016/09/assistance-association-for-political-prisoners-burmas-statement/>.
79. Information provided by the Myanmar National Human Rights Commission (MNHRC) - UPR Submission - Republic of the Union of Myanmar - November 2015, https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/myanmar/session_23_-_november_2015/mnhrc_upr23_mmr_e_main.pdf.
80. MNHRC UPR Submission, November 2015.
81. MNHRC Law, 2014.
82. MNHRC 2015 Annual Report.
83. Interview with CSO that works on human rights education, Yangon, May 2017.
84. Interview with CSOs, Yangon and via email, May 2017.
85. MNHRC, November 2015, <http://mail.mnhrc.org.mm/en/publication/strategic-plan-2014-2015/>
86. Interview with Karen Human Rights Group, May 2017.
87. Interview with Karen Human Rights Group, May 2017.
88. Email interviews with two CSOs, May 2017; corroborated with experience of authors for this report.
89. Interviews with three CBOs in Shan State, May 2017.
90. Mimu, http://www.themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/Population_Map_2014_Census_Population_St-Rg_MIMU841v05_26Sep2014_A4.pdf.
91. MNHRC 2015 Annual Report.
92. Email interview with Raoul Wallenberg Institute, May 2017
93. Email interview with Raoul Wallenberg Institute, May 2017.
94. Myanmar Now, 27 April 2017, <http://www.myanmar-now.org/news/i/?id=53be3354-a14b-4cff-a137-967bd9712730>.
95. Interview with MNHRC Chairperson, Yangon, May 2017.
96. Email interview with Raoul Wallenberg Institute, May 2017.
97. Myanmar Times, 29 July 2016, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/21640-mps-and-human->
98. MNHRC Law, 2014.
99. Myanmar Times, 2 March 2016, <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/19253-questions-for-rights-body-as-nld-prepares-to-take-office.html>.
100. ICC-SCA, November 2015.

anni
Asian NGO Network
on National Human Rights Institutions

smile
smile